

ภาพที่ 1 บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย

ลาหู่

ชาติพันธุ์ลาหู่เป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ตามประวัติศาสตร์ของชนชาติ “ลาหู่” มีมานานไม่ต่ำกว่า ๔,๕๐๐ ปี โดยชาวลาหู่มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในทิเบต และอยู่ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ต่อมาได้ทยอยอพยพลงมาอยู่ทางตอนใต้ของจีน โดยแบ่งออกเป็นสองสาย คือ ส่วนหนึ่งอพยพเข้ามาในแคว้นเชียงตุง ประเทศพม่า เมื่อพ.ศ. ๒๓๘๓ และราว พ.ศ. ๒๔๒๓ ได้เข้ามาอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย โดยตั้งรกรากที่อำเภอฝาง จ. เชียงใหม่ เป็นแห่งแรก อีกส่วนหนึ่งได้อพยพเข้าไปในประเทศลาวและเวียดนาม ทั้งนี้ชนเผ่าลาหู่ได้แบ่งเป็นเผ่าย่อยอีกหลายเผ่า อาทิ ลาหู่ดำ ลาหู่แดง ลาหู่เหลือง ลาหู่ขาว ลาหู่ปะกิว ลาหู่ปะแกว ลาหู่เฮ้กะ ลาหู่ลาบา ลาหู่เซแล ลาหู่บาลา เป็นต้น ปัจจุบันในประเทศไทยมีชนเผ่าลาหู่อาศัยอยู่ราว ๑.๕ แสนคน โดยกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ตามแนวชายแดนไทย - พม่ากว่า ๘๐๐ หมู่บ้าน พื้นที่ที่มีชาวลาหู่อาศัยอยู่มากได้แก่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และลำปาง โดยเฉพาะตามพื้นที่ติดชายแดน ส่วนใหญ่แล้วชนเผ่าลาหู่ มักจะอาศัยปะปนกับชนเผ่าอื่น ๆ หรือคนไทย มีเพียงส่วนน้อยที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่บ้าน เผ่าลาหู่ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือ ลาหู่แดง ซึ่งมีการนับถือผี โดยโตโบหรือผู้นำทางศาสนา ส่วนลาหู่ดำหรือลาหู่เหลือง ก็มีการนับถือผีเช่นกัน นอกจากนี้เผ่าลาหู่ก็ยังมี การนับถือศาสนาคริสต์อีกด้วย ด้านวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ นั้น โดยปกติแล้วชนเผ่าลาหู่ชอบอาศัยอยู่บนที่สูง การตั้งถิ่นฐานของชาวลาหู่ส่วนใหญ่ชอบตั้งบ้านเรือนอยู่บนสันเขาที่ลาด และบางครั้งจะอยู่ในพื้นที่สูงชันบนยอดเขาสูงสุด บางกลุ่มมักตั้งบ้านเรือนอยู่บนสันเขาลาดยาวขึ้นไปทางเบื้องสูงให้มากที่สุด เพราะชาวลาหู่เชื่อว่า ผู้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในลักษณะนี้ ย่อมจะมีความยั่งยืนเหมือนดังสันเขา และเป็นชนเผ่าที่ไม่ชอบความวุ่นวาย มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เป็นชนเผ่าที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้คนได้เป็นอย่างดี

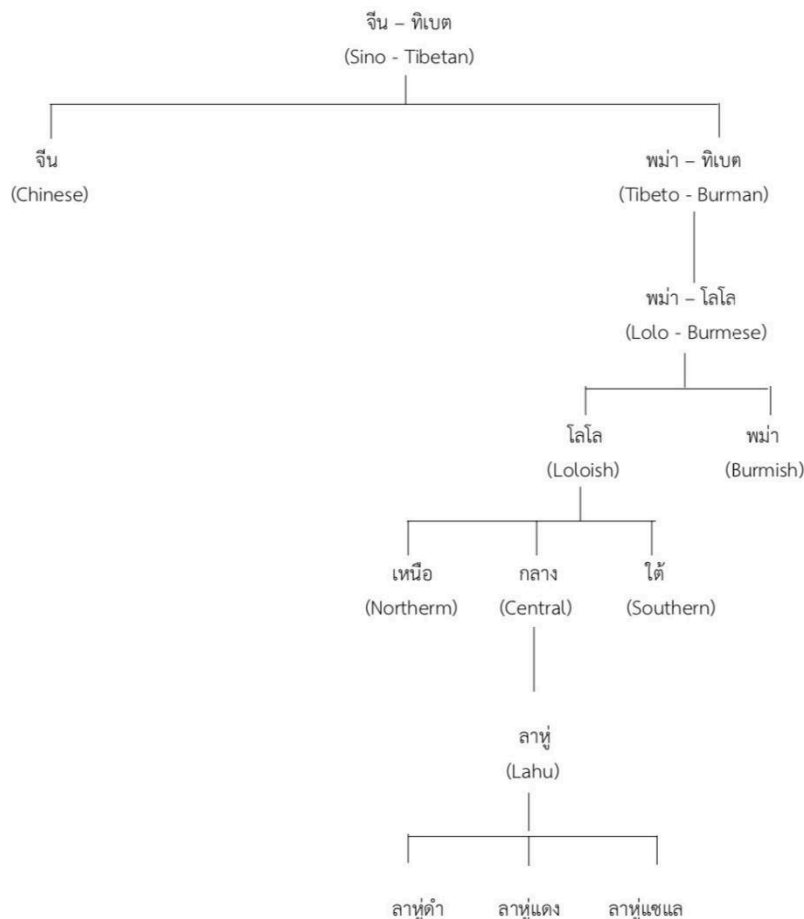

คำว่า “ลาหู่” เป็นคำที่ชนเผ่านี้ใช้เรียกตัวเอง ส่วนคำว่า “มูเซอ” เป็นคำที่ชนกลุ่มอื่นใช้เรียกชาวลาหู่ ในด้านการยังชีพของชนเผ่าลาหู่ นั้น คล้ายคลึงกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ที่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย คือการทำไร่แบบโค่นเผาเพื่อปลูกฝิ่น พริก ข้าวไร่ ข้าวโพด เป็นต้น มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู วัว ไก่ และควาย สำหรับหมูและไก่ ถือเป็นสัตว์เลี้ยงที่จำเป็นสำหรับทุกครัวเรือน เพราะจะต้องมีไว้เพื่อประกอบพิธีกรรม ส่วนสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ อาจมีไว้ใช้งาน เป็นอาหารและขาย นอกจากนี้ชาวลาหู่ ยังมีความชำนาญในการล่าสัตว์อีกด้วย

ชนเผ่าลาหู่ ในเขตอำเภอฝาง แม่สาย ไซยปรการ เชียงดาว และเวียงแหง แบ่งออกเป็นทั้งหมด 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ ลาหู่ดำหรือลาหู่ณะ ลาหู่แดง และลาหู่แซแลหรือลาหู่เหลียง

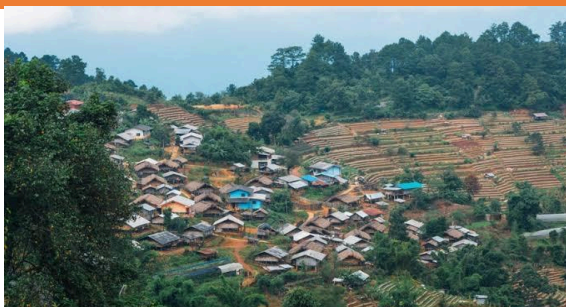
ภาษาลาหู่ โดยตามหลักภาษาศาสตร์แล้วนั้น เป็นภาษาในสายโลโลกกลางของสาขาม้า-โลโล ตระกูลย่อย ม้า-ทิเบต ของตระกูล จีน – ทิเบต ส่วนภาษาพูดของชาวลาหู่ ใช้ภาษาถิ่นของชาวลาหู่ดำเป็นภาษากลาง เนื่องจากออกเสียงและเข้าใจได้ง่าย ดังแผนภูมิแสดงเชื้อสายภาษาของ ภาษาลาหู่ ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงเชื้อสายภาษาของภาษาลาหู่

ข้อมูลด้านสภาพทั่วไป

หมู่บ้านขอบต่ง อำเภอฝาง

ชาติพันธุ์ลาหู่

ชาติพันธุ์ลาหู่

1. ข้อมูลด้านสภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม ๕ อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่อาย อำเภอฝาง อำเภอไชยปราการ อำเภอเชียงดาวและอำเภอเวียงแหง ซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สังคม และภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร

กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ เป็น ๑ ใน ๑๕ ชาติพันธุ์ ที่อาศัยและกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ทั้ง ๕ อำเภอ ในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓ ซึ่งสถานศึกษาที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่รวมทั้งสิ้น ๑๐๐ โรงเรียน ประกอบด้วยอำเภอแม่อาย จำนวน 34 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยศาลา โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ๙ โรงเรียนกมล-เรียม สุโกศล (บ้านผาใต้) โรงเรียน ต.ช.ด.ศึกษานารีอนุสรณ์ 3 โรงเรียนโชติคุณะเกษมบ้านเมืองงาม โรงเรียนบ้านสุขฤทัย โรงเรียนบ้านท่ามะแกง โรงเรียนวัดห้วยน้ำเย็น โรงเรียนบ้านห้วยปู โรงเรียนไทยทุนบ้านสันตันดู่ โรงเรียน ตชด. ไลออนสัมหาจักร ๘ โรงเรียนเพียงหลวง 1 (บ้านท่าตอน)๓ โรงเรียนบ้านหลวง (แม่อาย) โรงเรียนบ้านสันตันหมื้อ โรงเรียนบ้านป่ากือ โรงเรียนบ้านป่าแดง โรงเรียนบ้านสันปอธง โรงเรียนบ้านห้วยม่วง โรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านคาย โรงเรียนบ้านห้วยคอกหมู โรงเรียนบ้านหนองขึ้นกยาง โรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ 1 (บ้านแม่เมืองน้อย) โรงเรียนบ้านฮ่างด้า โรงเรียนประพันธ์-อารีย์ หงษ์สกุล โรงเรียนบ้านสันป่าเหียว โรงเรียนบ้านปางตันเตื่อ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๒

(บ้านเอก) โรงเรียนบ้านดอนชัย โรงเรียนบ้านโป่งไฮ โรงเรียนบ้านสันป่าช้า โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮ้าง โรงเรียนบ้านห้วยป่าซาง และโรงเรียนบ้านแม่สาว

นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ในเขตอำเภอฝาง มีจำนวน 19 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านเหมืองแร่โรงเรียนบ้านโป่งน้ำร้อน โรงเรียนบ้านห้วยบอน โรงเรียนบ้านห้วยเฮี้ยน โรงเรียนบ้านเวียงฝาง โรงเรียนบ้านโป่งลึก โรงเรียนบ้านขอบด้ง โรงเรียนบ้านลาน โรงเรียนบ้านม่วงชุม โรงเรียนบ้านเด่นใหม่ โรงเรียนบ้านแม่ข้า โรงเรียนบ้านโป่งนก โรงเรียนบ้านแม่คะ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ โรงเรียนบ้านปางปอย โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 1 โรงเรียนบ้านหลวง โรงเรียนบ้านหนองยาว และโรงเรียนวัดนันทาราม

นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ในเขตอำเภอไชยปราการ มีจำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบ้านท่า โรงเรียนบ้านห้วยไผ่ โรงเรียนบ้านต้นโชค โรงเรียนบ้านปงวิทยาสรรค์ โรงเรียนบ้านผาแดง โรงเรียนบ้านแม่ทะลบ โรงเรียนบ้านปางจั่ว โรงเรียนบ้านห้วยตันตอง โรงเรียนวัดป่าแดง โรงเรียนบ้านถ้ำดับเตา โรงเรียนบ้านอ้าย โรงเรียนบ้านห้วยฝาย โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น และโรงเรียนบ้านเวียงผาพัฒนา

นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ในเขตอำเภอเชียงดาว มีจำนวน 29 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งหลุก โรงเรียนบ้านเชียงดาว โรงเรียนบ้านดอน โรงเรียนชุมชนบ้านวังจ้อม โรงเรียนบ้านทุ่งละคร โรงเรียนบ้านปางแดง โรงเรียนบ้านห้วยทรายขาว โรงเรียนพัฒนาต้นน้ำขุนคอง โรงเรียนบ้านแม่กอนใน โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง โรงเรียนแก่น้อยศึกษา โรงเรียนโครงการหลวงแก่น้อย โรงเรียนบ้านเมืองนะ โรงเรียนบ้านแม่ป๋าม โรงเรียนบ้านออน โรงเรียนบ้านปางเพื่อง โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านห้วยจะคำน ตชด.อนุสรณ์ โรงเรียนบ้านปางมะเยา โรงเรียนบ้านวังมะริว โรงเรียนบ้านเมืองคอง โรงเรียนบ้านใหม่ โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองงาย โรงเรียนบ้านแม่นะ โรงเรียนบ้านสบคาบ โรงเรียนบ้านแม่เมะ โรงเรียนบ้านนาหวาย โรงเรียนเบญจมา 2 บ้านน้ำรู่ และโรงเรียนบ้านหนองบัว

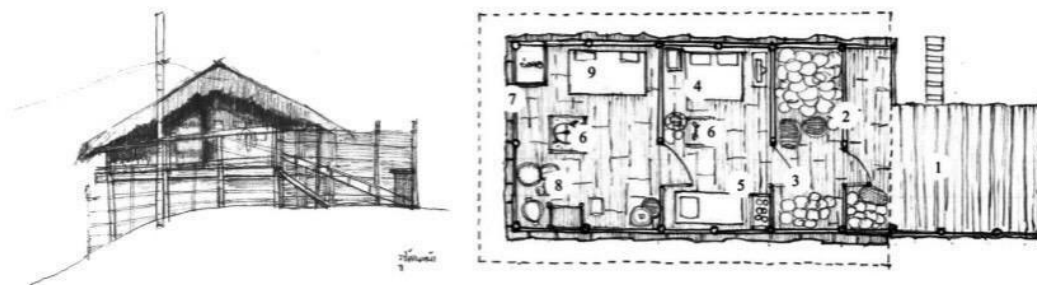
นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ในเขตอำเภอเวียงแหง มีจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านกองลม โรงเรียนบ้านนามน โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ และโรงเรียนบ้านเวียงแหง

กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในสายตระกูลทิเบต-พม่า (Tibeto-Burman) แขวงโลโลกกลาง (Central Loloish Branch) จัดอยู่ในกลุ่มย่อยเดียวกับภาษาพูดของลีซอและอาข่าหรืออีเก้อ ชนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า "ลาหู่" ส่วนคนไทยเรียกชนกลุ่มนี้ว่า "มูเซอ" ซึ่งแปลว่า นายพราน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่า ชาวอี เป็นบรรพบุรุษของชาวลาหู่รุ่นแรกที่ดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณยูนนาน นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังเป็นต้นมา จากการสำรวจประชากรของจีนในคริสต์ศักราช 2000 พบว่า มีลาหู่อาศัยอยู่ในประเทศจีนทั้งสิ้น 453,705 คน โดยมณฑลยูนนานมีลาหู่อาศัยอยู่มากที่สุด ปลายทศวรรษที่ 1870 หรือ 1880 กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทย ได้กระจายตัวอยู่ในเขตภาคเหนือ รวม 6 จังหวัด

กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่เลือกตั้งถิ่นฐานอยู่บนสันเขาที่ลาดยาวขึ้นไปทางเบื้องสูง เชื่อว่าจะมีความยั่งยืนเหมือนดังสันเขาโดยที่เรือนหลังแรกที่ต้องปลูกสร้างก่อนเรือนหลังอื่น คือ เรือนของผู้นำศาสนา พร้อมกับลานต้นรำ ถือเป็นองค์ประกอบหลักของการตั้งหมู่บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ลักษณะของเรือนลาหู่จะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มย่อย โดยทั่วไปเรือนจะยกพื้นสูงจากพื้นดิน ใต้ถุนจะไว้เลี้ยงสัตว์ หลังคาทรงหน้าจั่วมุงด้วย กล้วยา ผัง

เรือนจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สิ่งแรกที่จะพบในเรือนลาหู่คือ ชานแดด เป็นชานไม้ไผ่หรือไม้เนื้อแข็ง ใช้สำหรับตากพืชผลทางการเกษตร และทำเป็นลานซักล้าง ถัดจากชานแดดเข้าสู่ภายในเรือนเป็นห้องโถงใหญ่ ถูกแบ่งซอยพื้นที่โดยมีผนังไม้ไผ่กั้น แยกโซนที่นอนของลูกกับพ่อแม่ ด้านในสุดของเรือน จะมีกระบะเตาไฟ ใช้สำหรับทำอาหาร ถัดจากกระบะเตาไฟ มีห้องเล็กๆ ขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาว 1 เมตร ปิดไว้มิดชิด เป็นห้องผีเรือนใช้ในการประกอบพิธีกรรม จึงห้ามมิให้ผู้อื่นเข้าไปนั่งเล่นเป็นอันขาด ในการสร้างเรือนลาหู่ นั้น มีความเชื่อว่าจะต้องสร้างให้เสร็จภายในหนึ่งวัน มิฉะนั้นจะถือว่าผิดจารีต โดยมีการเกณฑ์ชาวบ้านมาช่วยกันสร้าง เจ้าของเรือนจะเลี้ยงอาหารเป็นการตอบแทน เห็นได้ว่าภายในหมู่บ้านชาวนามีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น

ภาพที่ 3 เรือนและผังเรือนลาหู่แบบดั้งเดิม

เรือนลาหู่ นอกจากจะเป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่พักผ่อนหลบร้อน ป้องกันลมฟ้าอากาศ และความหนาวเย็นของสมาชิกในครัวเรือนแล้ว ยังมีคุณประโยชน์อีกหลายประการ คือ เป็นที่เก็บสะสมทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ที่มีเป็นที่เก็บเมล็ดพันธุ์พืชและพืชผลทางการเกษตร เป็นที่ตัดสินใจคดีความ เป็นที่ประกอบพิธีกรรม และยังใช้เป็นสถานที่เก็บศพเมื่อมีสมาชิกในครัวเรือนตาย ก่อนนำไปฝังที่ป่าช้า เรือนจึงมีความผูกพันแนบแน่นกับชีวิตความเป็นอยู่ของลาหู่

องค์ความรู้กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ เกิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถสรุปได้ว่า หมู่บ้านที่จะนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ได้แก่ หมู่บ้านขอบด้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และหมู่บ้านห้วยคอกหมู อำเภอแม่ฮ่ม อำเภอแม่ฮ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ดังภาพที่ 4 การสังเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น แล้วจึงสรุปประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

หมู่บ้านขอบด้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้านห้วยคอกหมู อำเภอแม่ฮ่ม จังหวัดเชียงใหม่

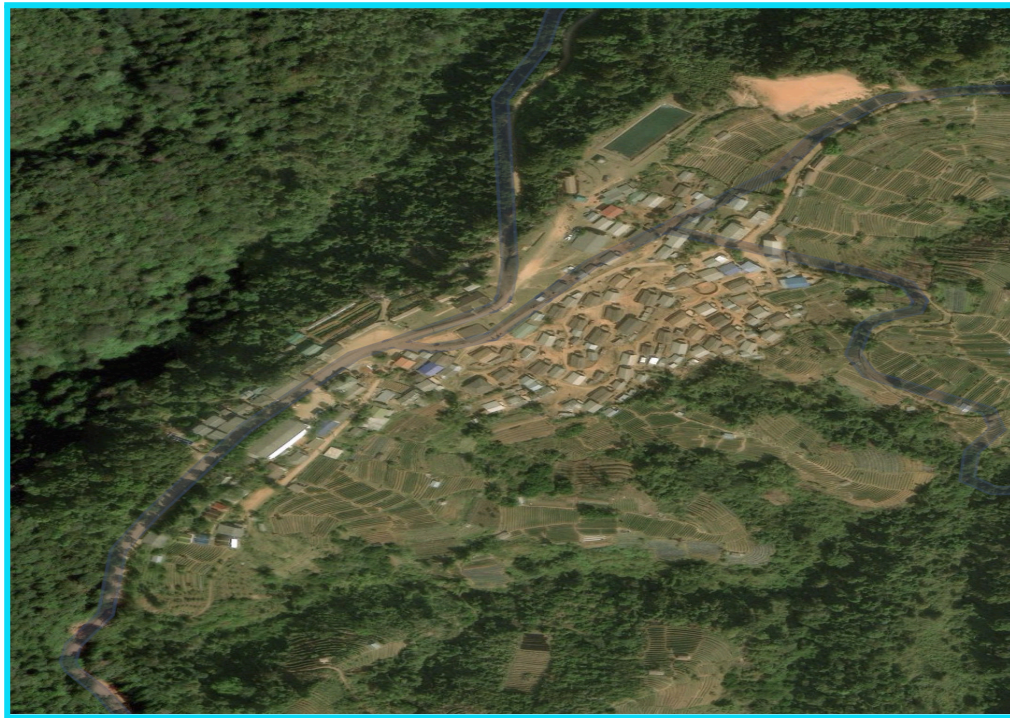
ภาพที่ 4 ข้อมูลหมู่บ้านขอบดงและหมู่บ้านห้วยคอกหมู

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของ 2 หมู่บ้านที่เลือกศึกษามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยทั้งสองหมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงมีความลาดชันตามแนวสันเขา บริเวณโดยรอบหมู่บ้านเป็นป่าไม้และที่ดินทำการเกษตรของชาวบ้าน ในการวางเรือนจะหันจั่วเรือนไปทางด้านทิศตะวันออก และปลูกเรือนขนานไปตามความลาดชันของสภาพที่ดิน โดยมีข้อมูลด้านเรือนและบริบทสภาพแวดล้อม ดังนี้

หมู่บ้านขอบดง ส่วนใหญ่เป็นลาหู่ที่อพยพมาจากประเทศพม่า ในการตั้งถิ่นฐานได้เข้ามาก่อนการก่อสร้างสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2497 ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน ตั้งอยู่บนพื้นที่ลาดไหล่เขา รายล้อมด้วยภูเขาสลับซับซ้อน บริเวณรอบหมู่บ้านเป็นป่าเบญจพรรณและแปลงเกษตรของชาวบ้าน การวางผังจะวางกระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ (ภาพที่ 5) ในการวางทิศของเรือนจะหันจั่วไปทางทิศตะวันออก ภายในหมู่บ้านมีลานประกอบพิธีกรรม เป็นลานดินล้อมรั้วด้วยไม้ไผ่ ชาวบ้านเรียกว่า ลานจะคี จะตั้งอยู่บริเวณหน้าเรือนของผู้นำศาสนา มีคอกสัตว์ตั้งกระจัดกระจายใกล้ๆ เรือน และมีครกตำข้าวอยู่ตามจุด ในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะใช้ครกตำข้าวรวมกัน เรือนบางหลังมียุ้งข้าวสำหรับเก็บข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน หมู่บ้านขอบดงได้รับการส่งเสริมจากสถานีเกษตรหลวงอ่างขางให้มีการปลูกไม้ผลเมืองหนาว เช่น สตรอเบอร์รี่ บ๊วย ท้อ เมื่อได้ผลผลิตมาก็ส่งขายให้กับ

โครงการหลวง ถือเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับชาวลำหู่ ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้นของคนในชุมชน การเดินทางเข้ามาในหมู่บ้านทำได้สะดวกเนื่องจากมีการทำถนนเป็นคอนกรีตโดยได้รับงบประมาณในการทำถนนจากเทศบาลส่วนท้องถิ่น จึงพบเห็นเรือนบางหลังมียานพาหนะรถจักรยานยนต์จอดอยู่ใต้ถุนเรือน บางหลังทำโรงจอดรถยนต์อยู่ติดกับตัวเรือน ใกล้กับหมู่บ้าน มีโรงเรียนบ้านขอบด้ง เปิดสอนระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีเด็กจากในหมู่บ้านขอบด้งและบริเวณใกล้เคียงมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้

ภาพที่ 5 ผังหมู่บ้านขอบด้ง

หมู่บ้านห้วยคอกหมู ตั้งอยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2511 ชาวบ้านห้วยน้ำนูน อพยพมาอยู่ในที่นาของนายจะหวะ สันติฉาย ใกล้หมู่บ้านห้วยมะราง หลังจากนั้นประมาณ 8 เดือน ซึ่งสมัยก่อนหมู่บ้านห้วยมะรางเป็นหมู่บ้านของชนเผ่าลาหู่แดง ในสมัยก่อนหมู่บ้านแม่เมืองน้อยโน เป็นที่เลี้ยงวัวและเป็นไร่ของชนเผ่าลาหู่แดง 4 คน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือทางไปสุสานเป็นของค่าน้ำให้อยู่ฟรี ทางเข้าหมู่บ้านเป็นของปู่หลวง ผู้นำจะล่อ ได้อพยพมาอยู่ในหมู่บ้านแม่เมืองน้อยโน ได้สร้างบ้านไม้ไผ่มุงด้วยหญ้าคา มีประเพณีของชนเผ่าคือเทศกาลปีใหม่หรือกินวอ มีการเต้นจะคี กิจกรรมละเล่นของผู้ชาย คือ ลูกข่างและ กิจกรรมละเล่นของผู้หญิง คือ ลูกสะบ้า แต่ก่อนทุกหลังคาเรือนมีฐานะยากจน ไม่มีไฟฟ้าใช้และไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้านต้องเดินทางไปเรียนที่บ้านแม่สลัก ไม่มีถนนลาดยาง ประชาสงเคราะห์ ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรให้ปลูกถั่วเหลือง กาแฟ หอมหัวใหญ่ ลิ้นจี่ ทำการขุดถนน และได้ทำแบบฟอร์มขอบัตรประจำตัวประชาชน ให้ จึงได้ถ่ายบัตรมีบัตรประจำตัวประชาชน ทุกคนและมีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน รัฐบาลได้เข้ามาสร้างถนนลาดยางและเดินสายไฟฟ้าให้

ภาพที่ 6 ผังหมู่บ้านห้วยคอกหมู

จากหมู่บ้านทั้งสองที่ทำการสังเคราะห์ข้อมูล พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีชาวลาวอยู่อาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่น ซึ่งเป็นกลุ่มที่อพยพมาจากประเทศพม่า เข้ามาอยู่ในประเทศไทยมากกว่า 30 ปี ทั้งสองหมู่บ้าน ในพื้นที่เคยมีอาชีพปลูกฝิ่นมาก่อน ซึ่งถือเป็นพืชที่ผิดกฎหมาย จนกระทั่งมีโครงการหลวงและประชาสังคมสังเคราะห์เข้ามาจัดตั้งในพื้นที่ ทำให้ทั้งสองหมู่บ้านได้รับการส่งเสริมพัฒนาในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรม ทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนดี ส่งผลถึงความเป็นอยู่ของลาว มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนพบว่า การจัดตั้งโครงการหลวง โดยการเข้ามาส่งเสริมทางด้านอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น การตัดถนนและไฟฟ้าเข้าถึงทุกหลังคาเรือน สร้างความสะดวกสบายให้กับชาวบ้านในการติดต่อกับโลกภายนอก และวัสดุจากธรรมชาติลดน้อยลง หาได้ยากและมีไม่เพียงพอ ส่งผลให้ชาวบ้านหันมาใช้วัสดุอุตสาหกรรม ที่หาซื้อได้ง่าย และมีควมแข็งแรงทนทานกว่า นำมาใช้ในการก่อสร้างเรือน ส่งผลให้ขนาดรูปร่างของเรือนปรับเปลี่ยนไปตามขนาดของวัสดุก่อสร้าง ทำให้เรือนลาวเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม

ศิลปวัฒนธรรม

ปักลายผ้าลาหู่ (ลาหู่ดำ)

การแต่งกายลาหู่แซแล (ลาหู่เหลือง)

ข้าวปุกลาหู่

2.ศิลปวัฒนธรรม

1) การแต่งกาย

กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ในสมัยก่อนเวลาที่มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาก็จะมีการสวมใส่ชุดประจำเผ่าเสมอ แต่ในปัจจุบันการใส่ชุดประจำเผ่าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่เริ่มหาได้ยาก เนื่องจากการพัฒนาของสังคมเมืองทำให้ ค่านิยมในการแต่งกายเปลี่ยนไป หันไปแต่งกายแบบสมัยใหม่ เช่น กางเกงยีนส์ เสื้อยีนส์ เป็นต้น อีกทั้งสังคม ไม่ค่อยยอมรับ เมื่อใส่ชุดประจำเผ่าเข้าไปในเมืองมักจะถูกรังแกแบบเหยียดหยัน จึงทำให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่รุ่น ใหม่ไม่ชอบใส่ชุดประจำเผ่า

การแต่งกายโดยทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ นั้น เสื้อผู้ชายจะมีลักษณะของผู้ชายลาหู่ในอดีตและปัจจุบัน จะไม่แตกต่างโดยทั่วไปเรียกว่า “เสื้อคอกลม” มีลักษณะแขนยาว ผ้าหนา ติดกระดุมผ้า มีทั้งคอตั้งแบบเสื้อคอจีน และคอกลม มีกระเป๋าสี้อยู่ด้านล่างของชายเสื้อทั้งสองข้าง กางเกงผู้ชาย นิยมใส่กางเกงเป๋าดำสีดำ ซึ่งมีลักษณะ เป็นกางเกงขายาวหรือขากว้าง ในอดีตนั้นเนื้อผ้าที่นิยมใช้คือผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันสามารถใช้ผ้าที่มี ขายตามท้องตลาดในการตัดเย็บชุดได้

ลักษณะเสื้อของผู้หญิงคือมีแขนยาว สวมผ้าถุงยาวถึงข้อเท้า ตกแต่งด้วยแถบผ้าสีต่าง ๆ และ มีเม็ดเงินเล็ก ๆ เย็บติดเสื้อ (ในปัจจุบันใช้ลุมินีเย็บ) และมีลวดลายต่าง ๆ แปะติดไว้ด้านหน้าและด้านหลัง ผ้าขึ้น เป็นลวดลายที่ทับซ้อนกันเป็นแนวกากบาททับกับตัวขึ้น เป็นลวดลายที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนดูสบายตา ปลายขึ้น เป็นลวดลายทับกับสีส้มเพื่อความแปลกใหม่เป็นแถบสีที่แตกต่างหรือสลับกันเป็นชั้น ๆ เพื่อความสวยงาม

พื้นที่บริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีทั้งหมด 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่อาย อำเภอฝาง อำเภอไชยปราการ อำเภอเชียงดาว และอำเภอเวียงแหง มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ที่สามารถแบ่งออกเป็น 3 ชนเผ่า คือ ลาหู่ดำ ลาหู่แดง และลาหู่เหลือง ซึ่งมีลักษณะการแต่งกายที่แตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ดำ ผู้หญิงมักแต่งกายด้วยเสื้อแขนยาวหรือสั้นที่พื้นสีดำเป็นหลัก ตัวเสื้อยาว ตกแต่งด้วยผ้าสีขาวและสีแดง นุ่งกระโปรงยาวถึงน่องพื้นสีดำ ตกแต่งลวดลายด้วยผ้าสีแดงและสีขาว รวมถึงโลหะเงินด้วย หรืออาจจะเป็นเสื้อสีดำแขนยาวคอกลมยาวเหมือนเสื้อคลุม ด้านหน้าป้ายทับมาทางขวา กระดุมเป็นผ้าประดับด้วยเม็ดเงินครึ่งวงกลมรอบคอเลยไปทางด้านซ้ายขวา ปลายแขนเสื้อและต้นแขนมีลวดลายสีแดง ด้านข้างของเสื้อมีแถบลวดลายกว้างประมาณ 2 - 3 นิ้ว จากใต้รักแร้งจนถึงชายเสื้อ ใช้ผ้าดำโพกหัว มียามแดงปักลายผ้าถุงดำมีลายคาดตามขวางด้วยสีแดงและขาวเป็นลายโปร่ง ๆ

ผู้ชายสวมเสื้อพื้นดำ ตกแต่งลวดลายด้วยสีแดง สีขาวและโลหะเงิน เสื้อมีทั้งแขนยาว แขนสั้น และเสื้อกั๊ก พื้นดำเป็นหลัก ตกแต่งด้วยลวดลายผ้าสีแดง สีขาวและโลหะเงิน หรืออาจจะเป็นลักษณะของเสื้อคอกลมสีดำแขนยาว ด้านหน้าป้ายทับมาทางขวา มีลวดลายตามขอบ มีกระดุมฝั่ง 3 - 4 เม็ด สวมกางเกงขาก๊วยสีดำหรือกางเกงเป๋าดำสีดำมีลวดลายสีแดงและสีขาว

ภาพที่ 7 การแต่งกายของชาวลาหู่ดำ

กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดง ผู้หญิงสวมเสื้อตัวสั้นสีดำหรือเสื้อคอกลม แขนยาว ผ่าอก ติดแถบผ้าสีแดงที่

สาบเสื้อ รอบชายเสื้อและแขน ตกแต่งเสื้อด้วยกระดุมเงิน เสื้อผ้าของผู้หญิงลาหู่จะมีสองตัว ตัวในจะเป็นเสื้อแขนยาวตัวสั้นแค่เอว ส่วนตัวนอกจะเป็นเสื้อแขนยาวตัวเสื้อยาวถึงน่อง ตกแต่งด้วยผ้าหลากสี มีเม็ดตูลูมิเนียมเล็ก ๆ เย็บติดเสื้อและมีลวดลายต่าง ๆ แปะติดไว้ด้านหน้าและด้านหลังอย่างสวยงาม ส่วนผ้าชิ้นใช้สีดำเป็นพื้นมีลายสีต่าง ๆ เป็นริ้วใหญ่ ๆ ขวางลำตัว สลับกันอยู่ที่เชิงผ้าโดยเน้นสีแดงเป็นหลัก หัวขึ้นและตีนขึ้นสีแดง มีขี้ผึ้งแดง

ผู้ชายสวมเสื้อสีดำ ผ่าอกกลาง กระดุมโลหะเงิน หรือเสื้อคอกลมแขนยาวสีดำ ผ้าหนา มีลวดลายบริเวณหน้าอก สวมกางเกงทรงจีนสีดำ สีเขียว หรือสีฟ้าหลวมๆ ยาวลงไปแค่เข่าหรือใต้เข่าเล็กน้อย หรือสวมกางเกงเป๋าทำสีดำ ปลายขาปักแถบแดง มีสนับแข้งขาวขลิบน้ำเงิน มีหมวกดำหรือผ้าโพก สะพายถุงย่ามสีแดง

ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แดงจะเน้นสีสนับแข้งมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ดำ โดยเฉพาะสีแดงและสีสนับอื่น ๆ ตามยุคสมัย

ภาพที่ 8 การแต่งกายของชาวลาหู่แดง

กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่แซแล(ลาหู่เหลือง) ผู้หญิงจะเย็บกางเกงด้วยมือโดยมักจะเป็นผ้าสีขาวสลับกับสีดำ วัดเป็นศอกเนื่องจากไม่มีสายวัด กางเกงคล้ายกับโสร่งของผู้ชายนิยมใช้สีดำ ปัจจุบันทั้งเสื้อและกางเกงมีลวดลาย เช่น ลายดอกไม้ มีสีสนับแล้วแต่ความชอบ สนับเข่าหรือ ภาษาลาหู่เรียกว่า “คิโดกู” สมัยก่อนสวมใส่เพื่อป้องกันแมลงกัดต่อยและป้องกันหนามยามเข้าไปหาของป่า (ผู้หญิงแต่งงานแล้วไม่ใส่) รองเท้าแล้วแต่ความชอบ และจะมีผ้าโพกหัวโดยจะเป็นผ้าสีดำยาวกว้างประมาณ 30 ซม. ไว้โพกศีรษะ เสื้อคอกลมแขนยาวผ้าหนา เสื้อยาวลงมาเหนือเข่า กั้นขอบขาวตามสาบหน้าด้านข้างและชายเสื้อ แขนเสื้อกั้นขาวเป็นลายคาดห่างกันจากข้อมือถึงไหล่ประมาณ 5-6 แถว ใช้เงินประดับตามตัวเสื้อ

เสื้อผ้าของผู้ชายจะเย็บเองด้วยมือของภรรยาตน ชุดผู้ชายเรียกว่า “อะบุตุ” เป็นชุดสีดำ ผ้าที่ใช้

ภาพที่ 9 การแต่งกายของชาวลาหู่แซแล

รักษาสืบสานมรดกพื้นบ้านเกิด

เรียกว่า “กูซ่า” เย็บเป็นเสื้อคอกลม แขนยาว ผ่าซบในเป็นสีขาวหรือน้ำเงิน นิยมพับแขนขึ้นสี่ส่วน ตรงส่วนกระดุมจะติดเงินแถบที่เหรียญก็ได้แล้วแต่ความสวยงาม หมวก หรือ “อูซีแปะ” เป็นสีดำทรงกลม นำผ้ามาเย็บต่อกันเป็นหมวก กางเกง เรียกว่า “หาแปะ” คล้ายกับกางเกงโสร่งพื้นสีดำ วดรอบเอว เนื่องจากรอบเอวประมาณ 8 นิ้วเพื่อความสะดวกในการสวมใส่ ความยาวขึ้นอยู่กับความสูงของผู้สวมใส่ มีผ้ามัดเอว หรือ “หะปี” จะเป็นผ้าซึ่งทอเอง สนับเข่า หรือ “คิโตโก” สมัยก่อนสวมใส่เพื่อป้องกันแมลงกัดต่อยและป้องกันหนามยามเข้าป่าล่าสัตว์ รองเท้า เรียกว่า “สะกือ” แล้วแต่ความชอบความสวยงาม ที่เอวคาดมีดสั้นสะพายกระเป๋าที่เย็บเอง ตกแต่งด้วยเงิน ข้างในใส่เครื่องหมากหรือใส่ของต่าง ๆ

ภาพที่ 10 การแต่งกายของชาวลาลูแซแล

ลายผ้าเผ่าลาลู

ลายผ้าลาลู คือ อัตลักษณ์แห่งลวดลายที่สะท้อนความเป็นชาติพันธุ์ การสร้างสรรค์ศิลปะลวดลายเอกลักษณ์บนผืนผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาลู สืบเนื่องมาจากการใช้ลวดลายที่มีการเคลื่อนไหวการใช้เส้นจะเป็นไปในลักษณะขึ้นๆ ลงๆ ทแยงมุมหรือแตกกระจายไปรอบ ๆ ด้าน เป็นลวดลายกลุ่มที่ให้ความรู้สึกมีชีวิตชีวา รู้สึกได้ถึงความกระตือรือร้น การใช้สีเป็นไปในโทนสดใสหรือฉูดฉาด เน้นสีแดง สีเหลือง สีเขียว หรือสีฟ้า ให้ความรู้สึกสดชื่น มีความหวัง ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ลาลูเป็นชาติพันธุ์ที่มีการเปิดรับวัฒนธรรมจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามาค่อนข้างมากทำให้ลวดลายผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาลูเป็นศิลปะที่ถูกผสมผสาน

โดยในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ลาลูมักจะทอผ้าใช้เอง เสื้อผ้าจะใช้ผ้าดำหรือผ้าสีฟ้า ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาลูกลุ่มใด ส่วนใหญ่มักเป็นผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ ได้จากผลมะเกลือ ผลสมอภิเภก ใบกระเม็ง ผลมะกอกเลื่อม เปลือกกรรพ้า ผลตับเต่า เปลือกมะเขือเทศ จึงมักเป็นเสื้อผ้าสีดำและตกแต่งด้วยผ้าปักหลากสีเป็นลวดลายสวยงาม แต่เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาลูมีหลายกลุ่ม รายละเอียดรูปแบบของตัวเสื้อและลายบนเสื้อผ้าจึงแตกต่างกันไป ซึ่งลายผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาลูที่นิยมและพบเห็นได้ทั่วไป ได้แก่

1. **ลายแท้แคะ หรือ ลายคลื่นน้ำ** ซึ่งแท้แคะ หมายถึง คลื่นน้ำ เป็นชื่อของลวดลาย เรียกตามลักษณะงานปักที่มีทิศทางการปักขึ้นลงต่อเนื่องกัน เป็นทางยาวอย่างนิ่มนวล มองดูแล้วคล้ายกับคลื่นที่พลิ้วไหวบนผิวน้ำ สำหรับเทคนิคของการสร้างความงดงามที่โดดเด่นในลวดลายนี้ อยู่ที่การนำด้ายที่ใช้เทคนิคมัดย้อม มาปักต่อเนื่องกันไปส่งผลทำให้เกิดลวดลายที่มีสีสัน 2 สี สลับพลิ้วไหวต่อเนื่องสวยงาม

ภาพที่ 11 ลายแท้แตะ หรือ ลายคลื่นน้ำ

2. ลายคะปะ หรือ ลายกากบาทหลังลูกธนู ซึ่ง คะปะ เป็นชื่อเรียกส่วนที่เป็นกากบาทด้านหลังลูกธนู ซึ่งมีหน้าที่สำคัญทำให้ลูกธนูพุ่งไปได้ตรงเป้าหมาย ลักษณะของลวดลายที่ปรากฏบนผ้า ดูลายกากบาทอันใหญ่ที่ปลายทั้งสี่ด้านแยกขยายออกไป ที่มาของลวดลายนี้มาจากจินตนาการโดยนำเอาลักษณะของกากบาทที่อยู่ด้านหลังลูกธนูที่ใช้ในการยิงสัตว์มาสร้างสรรค์ ลายคะปะนี้ถือว่าเป็นลวดลายที่มีความเก่าแก่โบราณ จะใช้เฉพาะในผ้าขึ้นผู้หญิงเท่านั้น หญิงชาวลาหู่จะสวมใส่เฉพาะปีใหม่ คริสต์มาส และวันเข้าโบสถ์เพื่อการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญ

ภาพที่ 12 ลายคะปะ หรือ ลายกากบาทหลังลูกธนู

3. ลายแฉะสือ หรือ ลายดวงตา แฉะสือ แปลว่า ดวงตา โดยลักษณะของลายนี้ มองดูแล้วมีความคล้ายคลึงกับลักษณะของดวงตามนุษย์ บรรพบุรุษของลาหู่จึงเรียกชื่อลวดลายลักษณะเช่นนี้ว่า ลายดวงตา ลายดวงตานี้ได้รับความนิยมทั้งในกลุ่มของชาติพันธุ์ลาหู่ดำและลาหู่เหลือง ทั้งสองกลุ่มล้วนมีความเชื่อเช่นเดียวกันว่า แฉะสือเปรียบได้เสมือนกับดวงตาที่จะคอยช่วยมองส่องทางชีวิตไปในทางที่ดีให้กับผู้สวมใส่

ภาพที่ 13 ลายแม่สือ หรือ ลายดวงตา

4. **ลายพ้อจี หรือ ลายเขี้ยวหมา** พ้อจี หมายถึง เขี้ยวหมาหรือฟันหมา ลักษณะของลวดลายเป็นรูปสามเหลี่ยมสีดำขาวสลับคว่ำหงายยาวติดต่อกันไป ที่มาของลวดลายนี้ คือ บรรพบุรุษของลาหู่จินตนาการลวดลายขึ้นมาจากการเลียนแบบลักษณะของเขี้ยวหรือฟันที่มีความแหลมของสุนัขที่เป็นสัตว์เลี้ยงของชาวลาหู่ ลายพ้อจีนี้จะไม่ใช้กับผ้าถุง แต่มักนิยมนำมาใช้ตกแต่งเสื้อหรือย่ามของผู้หญิงลาหู่

ภาพที่ 14 ลายพ้อจี หรือ ลายเขี้ยวหมา

เครื่องประดับ

เครื่องประดับของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ มักจะทำมาจากแร่เงินหรือโลหะที่มีความแวววาวเหล่า ซึ่งในปัจจุบันมีการนำแร่หรือโลหะชนิดอื่น ๆ ที่มีความแวววาวมาทำเป็นเครื่องประดับของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ด้วย เช่น ดีบุก อลูมิเนียม เป็นต้น ซึ่งเครื่องประดับของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ มีดังนี้

1. กำไล
2. ต่างหู
3. กำไลคอ
4. เข็มกลัด
5. กำไลข้อมือ
6. เม็ดโลหะเงินและอลูมิเนียมเล็ก ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 15 เครื่องประดับของชาติพันธุ์ลาหู่

2) อาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ดำ ลาหู่แดง และลาหู่เหลือง

สำหรับการบริโภคอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ นั้น นิยมบริโภคอาหารประเภทน้ำพริกและอาหารประเภทต้ม โดยอาหารประเภทน้ำพริกนี้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวลาหู่ที่นิยมปลูกพริกไว้ขายกันทุกครัวเรือน อาหารที่ขึ้นชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ทุกกลุ่ม ได้แก่

1. น้ำพริกลาหู่ หรือที่เรียกว่า “ฮะเผเต” ประุงจากพริกหนุ่มย่างไฟ นำมาโขลกรวมกับกระเทียม มะเขือเทศ ซึ่งเครื่องปรุงที่โดดเด่น คือ “หัวชู” โดยใช้ส่วนรากมาประกอบอาหาร หรือเรียกว่า รากชู ประุงรสด้วยเกลือหรือน้ำปลา

ภาพที่ 16 น้ำพริกลาหู่

2. ข้าวปุก หรือ “อ่อมุ” ซึ่งทำมาจากข้าวเหนียวหรือข้าวเหนียวดำนึ่งแล้วนำมานวดกับงาหรือดากับงา จากนั้นก็ปั้นเป็นก้อนกลมๆ ทับให้แบน สามารถนำไปรับประทานกับหมูทอดเกลือได้เลย หรือนำไปผัดแดดให้ผิวข้างนอกแห้งแล้วนำไปย่างไฟหรือทอดน้ำมันให้สุกและมีกลิ่นหอม เมื่อสุกแล้วโรยน้ำตาลอ้อยหรือเกลือ หรืออาจจะนำไปจิ้มหมั่นข้นหวานรับประทานเป็นอาหารว่างได้

ภาพที่ 17 ข้าวปุก

3. เมนูหลามหมู/ไก่/ปลา หรือเรียกว่า “ซาเอเตหูกือจาเว” ทำจากเนื้อสัตว์ เช่น หมูสับ เนื้อไก่ เนื้อปลา นำไปคลุกเคล้าผสมกับสมุนไพรต่าง ๆ ได้แก่ พริก กระเทียม หอมแดง ผักชี ตะไคร้ รากชู ใบมะกรูด แล้วนำไปใส่กระบอกลูกไม้ไฟ นำไปเผาไฟแล้วพลิกไปมาจนสุกหอม จากนั้นแกะกระบอกลูกไม้ไฟนำเนื้อสัตว์ข้างในมารับประทานได้

ภาพที่ 18 หลามหมู/ไก่/ปลา

4. ห่อหมกหมูสับ หรือ ลำจ้อย ใช้เนื้อหมูสับเป็นวัตถุดิบหลัก ปั่นด้วยตะไคร้ ผักแพรว สะระแหน่ รากชู พริกชี้หนู เกลือ คนให้เข้ากัน แล้วตักห่อในใบเห็ดหรือใบตองสาตและนึ่งประมาณ 40 นาที สุกแล้วยกออกไปผึ่ง แคะรับประทานกับข้าวร้อนๆ พร้อมกับผักสดที่หาได้ในพื้นถิ่นเป็นเครื่องเคียง

ภาพที่ 19 ห่อหมกหมูสับ หรือ ลำจ้อย

ภาษา/วรรณกรรม

นิทานเรื่องจะจู้กับจะแ้

พยัญชนะและสระภาษาลาหู่

เฉลิมฉลองกินาว

3. ภาษา/วรรณกรรม

๑. ภาษาที่มีตัวเขียน

ภาษาลาหู่ของชาวลาหู่ดำเป็นภาษาที่ไม่มีตัวอักษรเขียนหรือระบบการเขียนเป็นของตนเองมาก่อน แต่ต่อมาภายหลังมีมิชชันนารีสอนศาสนาจากโลกตะวันตกได้ใช้อักษรโรมันสร้างระบบการเขียนภาษาลาหู่ขึ้นภาษาลาหู่เป็นภาษาที่มีระบบการเรียงคำแตกต่างจากภาษาไทย แต่เหมือนกับภาษาพม่าเพราะเป็นภาษาในตระกูลเดียวกัน กล่าวคือ มีโครงสร้างการเรียงคำในประโยคแบบ ประธาน-กรรม-กริยา (ขณะที่ภาษาไทยมีการเรียงคำแบบ ประธาน-กริยา-กรรม) เช่น ประโยคที่คนไทยพูดว่า ฉันทกินข้าว ชาวลาหู่จะพูดว่า หง่า-อ่อ-จ๊า-เว (หง่า=ฉัน, อ่อ=ข้าว, จ๊า=กิน, เว=คำลงท้าย) เป็นต้น

การที่ภาษาลาหู่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย ทำให้คนลาหู่ที่เริ่มหัดพูดภาษาไทยมักประสบ ความยุ่งยากในการออกเสียงตัวสะกดในภาษาไทย จึงมักจะทำเสียงตัวสะกดของภาษาไทยหายไป เช่น คำว่าหมด กบ ตก ก็จะออกเสียงเป็น โหมด โกะ โต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การรู้จักธรรมชาติการออกเสียงภาษาไทยของชาวลาหู่ ก็นับว่ามีประโยชน์อย่างมากในการสืบสาวร่องรอยอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชนชาติไทที่มีต่อวัฒนธรรมลาหู่ ตัวอย่าง เช่น การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาของลาหู่ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธ นิกายเถรวาทจากวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนใหญ่ เช่น คำว่า โตโบ ซึ่งเป็นผู้นำศาสนาสูงสุด

ในชุมชน น่าจะมาจากคำว่า ตนบุญ ในภาษาไทยทางภาคเหนือตนเอง รวมทั้งคำว่า ปู่จ้อง ซึ่งอาจแปลว่า มัคทายก ในภาษาไทย (จ้อง ในภาษาไทยใหญ่ แปลว่า วัด) (โสฬส 2539, ปนัดดา และหมื่นยม 2549)

กฎการสะกดคำภาษาลาหู่อักษรไทย ภาษาลาหู่อักษรไทยที่กำหนดขึ้นนี้ มีอยู่ ๓ ส่วนได้แก่ พยัญชนะ ต้น สระ วรรณยุกต์ กำหนดโดยใช้ฐานที่เกิดเสียงเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงความง่าย และสะดวกในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยซึ่งเริ่มเรียนภาษาลาหู่อักษรไทยตั้งแต่ชั้นอนุบาล ๑ จึงมีกฎบางรายการที่แตกต่างจากภาษาลาหู่อักษรไทยที่ใช้ในการสอนพระคัมภีร์ในชุมชนลาหู่ที่เป็นคริสต์ศาสนิกชน ทั้งนี้ เพื่อความง่ายในการเชื่อมโยง การเรียนฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาลาหู่อักษรไทยไปสู่การเรียนฟัง พูด อ่าน เขียน และเข้าใจความหมายในการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งจะเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ๒ เป็นต้นไป กฎการสะกดคำในภาษาลาหู่อักษรไทย มีดังนี้

๑. กฎการใช้พยัญชนะต้น

พยัญชนะต้นมีทั้งหมด ๓๖ รูป ๓๖ เสียง ใช้แทนเสียงในภาษาลาหู่ แยกได้ ๕ ลักษณะ ดังนี้

๑.๑ พยัญชนะต้นอักษรไทย ๑ ตัว ใช้แทนพยัญชนะต้นภาษาลาหู่ ๑ ตัว (๑ ต่อ ๑) มีจำนวน ๑๙ ตัว ใช้กับสระและวรรณยุกต์ได้ทุกตัว ได้แก่

พยัญชนะลาหู่	K	K'	G	C	S	T	N	D	F
พยัญชนะไทย	ก	ข	ช	จ	ส	ต	น	ด	ฟ
ตัวอย่างการใช้	กา	ขา	ชา	จา	สา	ตา	นา	ดา	ฟา

พยัญชนะลาหู่	H	B	J	L	V	Y	R	P	M	Z
พยัญชนะไทย	ฮ	บ	ฌ	ล	ว	ย	ร	ป	ม	ซ
ตัวอย่างการใช้	ฮา	บา	ฌา	ลา	วา	ยา	รา	ปา	มา	ซา

๑.๒ พยัญชนะต้นอักษรไทย ๑ ตัวแทนพยัญชนะต้นภาษาลาหู่ ๒ ตัว (๑ ต่อ ๒) มีจำนวน ๙ ตัว ใช้กับสระและวรรณยุกต์ได้ทุกตัว ได้แก่

พยัญชนะลาหู่	Hk	Hk'	Ch	Sh	Ht	Ny	N	Hp	A/
							g		I
พยัญชนะไทย	ค	ค	ช	ศ	ท	ญ	ง	พ	อ
ตัวอย่างการใช้	คา	ค	ชา	ศา	ทา	ญา	งา	พา	อา

๑.๓ พยัญชนะต้นอักษรไทย ๒ ตัว ใช้แทนพยัญชนะต้นภาษาลาหู่ ๑ ตัว (๒ ต่อ ๑) มีจำนวน ๑ ตัว ใช้กับวรรณยุกต์และสระได้ทุกตัว คือ

พยัญชนะลาหู่	G'
พยัญชนะไทย	ฮข
ตัวอย่างการใช้	ฮซา

๑.๔ พยัญชนะต้นอักษรไทย ๒ ตัว ใช้แทนพยัญชนะต้นภาษาลาหู่ ๒ ตัว (๒ ต่อ ๒) มีจำนวน ๖ ตัว ใช้กับวรรณยุกต์ได้ทุกตัว แต่ใช้กับสระ อุ เท่านั้น ได้แก่

พยัญชนะลาหู่	Pf	Bv	Mv	Tc	Ts	Tz
พยัญชนะไทย	อป	อบ	อม	อจ	อส	อช
ตัวอย่างการใช้	อปู	อบู	อมู	อจุ	อสุ	อชู

๑.๕ พยัญชนะต้นอักษรไทย ๒ ตัว ใช้แทนพยัญชนะต้นภาษาลาหู่ ๓ ตัว (๑ ต่อ ๓) มีจำนวน ๑ ตัว ใช้กับวรรณยุกต์ทุกตัว แต่ใช้กับสระ อุ เท่านั้น คือ

พยัญชนะลาหู่	Hpff
พยัญชนะไทย	อพ
ตัวอย่างการใช้	อพู

๒. กฎการใช้สระ

สระภาษาลาหู่อักษรไทยกำหนดไว้ทั้งหมด ๑๒ ตัว เป็นสระเสียงยาวทั้งหมด มีกฎการใช้สระต่างๆ ดังนี้

๒.๑ สระ -า , โ- , ใ- , -า , -อ , -อ , -อย , - และ - ใช้กับพยัญชนะต้นได้ทุกตัว

๒.๒ สระ ใช้เฉพาะกับพยัญชนะต้น อป อพ อบ อม อส อจ และ อช เท่านั้น เพราะในภาษาลาหู่ พยัญชนะต้นทั้ง ๗ ตัวนี้ ใช้ได้กับสระอุเพียงสระเดียว

๒.๓ ตำแหน่งวางสระทุกสระ จะใช้กฎเดียวกับภาษาไทย

๓. กฎการใช้วรรณยุกต์

วรรณยุกต์ภาษาลาหู่อักษรไทยกำหนดไว้ทั้งหมด ๖ รูป ๗ เสียง ได้แก่

- เสียงสามัญ (ไม่มีรูป)

- เสียงเอกสั้น - หยุด (ะ) แทนระดับเสียงคำที่มีวรรณยุกต์ ...! ในภาษาลาหู่ ระดับเสียงจะอยู่ระหว่างเสียงสามัญกับเสียงเอกในภาษาไทย เช่น ฮซะ (G'a^) แปลว่า ไก่

- เสียงตรีสัน - หยุต (ะ) แทนระดับเสียงคำที่มีวรรณยุกต์...^ ในภาษาลาหู่ ระดับเสียงจะอยู่ระหว่างเสียงโทกับเสียงตรีในภาษาไทย เช่น ฆะ (K'a) แปลว่า ตระเวน

- เสียงจัตวา () แทนระดับเสียงในคำที่มีวรรณยุกต์@ ในภาษาลาหู่
- เสียงโท () แทนระดับเสียงในคำที่มีวรรณยุกต์] ในภาษาลาหู่
- เสียงเอก () แทนระดับเสียงในคำที่มีวรรณยุกต์ < ในภาษาลาหู่
- เสียงตรี () แทนระดับเสียงในคำที่มีวรรณยุกต์# ในภาษาลาหู่

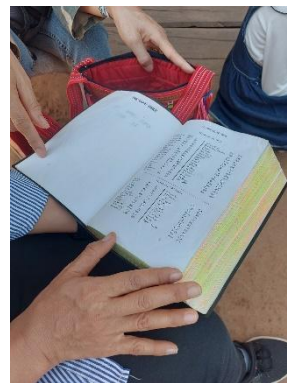
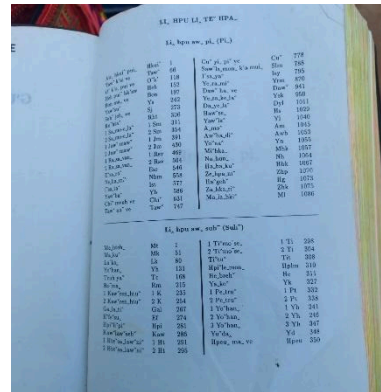
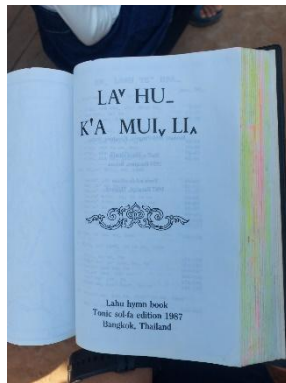
ซึ่งการเรียงลำดับวรรณยุกต์นี้ ได้เรียงจากเสียงสั้นที่สุดไปหาเสียงยาวหรือสูงที่สุด โดยมีกฎการใช้วรรณยุกต์ ดังนี้

๓.๑ วรรณยุกต์ทุกตัวใช้ร่วมกับสระ และพยัญชนะในการสะกดคำได้ทุกตัวไม่มีการแบ่งแยกตามกลุ่มอักษรสูง กลาง ต่ำแบบภาษาไทย เช่น เวะ เป็นเสียงเอกสั้น ใช้ร่วมกับสระเอ คำว่า เวะ (Ve!) แปลว่า ทาก คำว่า เว้ (Ve@) แปลว่า สุนัขจิ้งจอก เป็นต้น

๓.๒ วรรณยุกต์เอกสั้น (ะ) และตรีสัน (ะ) หมายถึง คำที่ออกเสียงเอก หรือเสียงตรี แต่ออกเสียงสั้นและต่ำกว่าเสียงเอก หรือเสียงตรีในภาษาไทย มีกฎการใช้ คือ เมื่อใช้ร่วมกับสระใดๆ จะต้องเขียนสระนั้นๆ ตามปกติโดยมีสระอะกำกับด้วยเสมอ เช่น ตี้ะ (Ti!) ตี้ะ (Ti^) โดยสระอะ จะทำหน้าที่บอกว่าเป็นเสียงเอกสั้น-หยุต หรือเสียงตรีชนเผ่าลาหู่

แบบเรียนภาษาลาหู่

ภาพที่ 20 แบบเรียนภาษาลาหู่

ภาพที่ 21 พยัญชนะและสระภาษาลาหู่ณะ (ลาหู่ดำ)

ที่มา : มูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์

๒. ภาษาที่ไม่มีตัวเขียน

กลุ่มชาวล่าหู่แดงและชาวล่าหู่แซแล (ล่าหู่เหลือง) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ล่าหู่ที่มีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน

๓. วรรณกรรมพื้นบ้าน

วรรณกรรมพื้นบ้านของชาวล่าหู่ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเล่าจากรุ่นสู่รุ่น และนิทาน ตัวอย่างนิทานและเรื่องเล่า

นิทาน จะหะนะโหวย

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพี่น้องคูหนึ่งเป็นพี่ชายกับน้องสาว พี่ชายชื่อ จะหะ น้อยสาวชื่อ นะโหวย ทั้งสองมีอาชีพทำไร่ ทั้งยังปลูกกล้วยไว้ขายด้วย อยู่มาวันหนึ่งพ่อกับแม่ของทั้งสองอยากกินกล้วยที่ปลูกไว้เพราะว่ามันออกมาเป็นเครือใหญ่ ลูกอวบ และเหลืองสุกกำลังน่ากิน พ่อกับแม่จึงบอกลูกทั้งสองให้ไปตัดกล้วยมาให้พ่อกับแม่กิน แต่ทั้งสองก็บอกว่าจะเอาไปให้เทพเจ้ากิน ก่อน ว่าแล้วทั้งสองก็แบกเครือกล้วยเครือนั้นไปถวายเทพเจ้า เมื่อถวายเสร็จเทพเจ้าก็บอกว่า เทพเจ้าที่แท้จริงของจะหะและนะ โหวยนั้นก็คือพ่อแม่ของพวกเขา ดังนั้นให้นำกล้วยไปให้พ่อกับแม่กินจะดีกว่า หลังจากนั้นทั้งสองก็กลับบ้านแล้วนำกล้วยไปให้พ่อ กับแม่ แต่พ่อกับแม่ก็ไปยอมกินเพราะว่ายังโกรธที่ลูกไม่ยอมให้กินตั้งแต่แรก จะหะกับนะโหวยไม่รู้จะทำอย่างไรจึงเอากล้วยไป ทิ้งในป่า เมื่อเวลาผ่านไปนานพอสมควรกล้วยก็เริ่มเน่าและกลายเป็นน้ำที่มีฤทธิ์เป็นเล้าทำให้เมา แล้วก็มีคนตัวหนึ่งบินมา กินน้ำที่กล้วยเน่าก็เมา เมื่อสัตว์อื่นมากินก็เมา จนมีชายคนหนึ่งผ่านมาก็เกิดความสงสัยว่าเหตุใดพวกสัตว์ถึงดูไม่มีสติเมื่อกินน้ำ ตรึงนี้ เขาเลยลองกินบ้าง ยิ่งกินก็ติดใจ กินจนเมามายไม่ได้สติจนไปเอาเมล็ดไปตัดหน่อถัอกถรรยาแล้วเอาไปทำอาหารกินจนหมด หลังจากนั้นเขาก็กลายเป็นคนบ้าแล้วหายไปจากหมู่บ้านเลย

***การกินเหล้าเป็นสิ่งไม่ดี ดังนั้นในพิธีกรรมของล่าหู่จึงไม่นิยมนำเหล้ามาเป็นส่วนประกอบในพิธี

นิทานเรื่องจะจู้กับจะแน เป็นนิทานยอดนิมของชาวล่าหู่โดยเป็นการสอนเรื่องพึงพาตัวเองได้และพึงพาอาศัยอย่างเหมาะสม ชาวล่าหู่มีพื้นฐานเป็นชุมชนกสิกรรม นิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน พึ่งพาอาศัยแบ่งปัน และใช้ทรัพยากรส่วนรวมร่วมกันในแบบที่ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดแสดงความเป็นเจ้าของ (ดังจะเห็นได้จากการไม่มีรั้วระหว่างบ้านในชุมชนชาว ล่าหู่)

เรื่องต้นกำเนิดของชาวล่าหู่ ว่าก่อนที่จะมีล่าหู่เกิดขึ้นนั้นมีมนุษย์เผ่าอื่นเกิดขึ้นก่อนแล้ว โดยได้เล่ากันว่า เผ่าล่าหู่เป็นน้องในบรรดาเผ่ามนุษย์ที่มีโลกนี้ จุดที่ล่าหู่เกิดขึ้นนั้นเล่ากันว่า มีชายคนหนึ่งอาศัยอยู่กับคนอื่นในหมู่บ้านนั้น วันหนึ่งได้มีสัตว์ประหลาดเข้ามาในหมู่บ้าน สัตว์ตัวนั้นได้อละวาดก่อความวุ่นวายบ้าน ชายที่ไม่มีใครทราบชื่อคนดังกล่าวได้ฆ่าสัตว์ประหลาดตัวนั้น ผู้คนก็พากันแห่มาดูเพราะไม่เคยเห็นสัตว์ชนิดนั้น และโดยบังเอิญผู้คนเหล่านั้นได้พากันร้องคำว่า “ลา” พร้อมกันขึ้น “ลา” แปลตามภาษาล่าหู่ว่า เสือ และต่อมาก็มีคำหนึ่งดังขึ้นอีกคือคำว่า “หู่” เป็นคำอุทาน แปลว่า ช่างมันเถอะ ชายคนนั้นจึงได้ชื่อมาโดยบังเอิญ ตามที่ผู้คนเหล่านั้นได้กล่าวคือคำว่า “ล่าหู่” ซึ่งคำ 2 คำนี้มารวมกันแล้วแปลว่า เสือผู้เฝ้าป่า โดดเดี่ยว ตามภาษาล่าหู่

เรื่องเกี่ยวกับแผ่นดินอันไร้ขอบเขต (มุเม-หมี่แม) หมายถึง พื้นที่อันกว้างไกลไร้ขอบเขต พื้นที่นั้นเสือจะวิ่งหนีจากตัวเราหนึ่งวัน คืบวันรุ่งขึ้นยังสามารถมองเห็นเสือตัวนั้นอยู่ เหตุนี้ชาวล่าหู่จึงมีวิถีชีวิตสังคมที่มีความ

รักถิ่นฐานผูกพันบ้านเกิด

เป็นอิสระเสรีตามลักษณะพื้นที่กำเนิด ลาหู่จึงเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีความเป็นไท และได้สำนึกความเป็นเผ่าพันธุ์ของตัวเองในความเป็นคนอยู่เสมอ จึงมีจิตสำนึกว่า แผ่นดินไหนที่ข้าอยู่ แผ่นดินนั้นก็เป็นของข้าเช่นกัน ข้าจะปกป้องแผ่นดินที่ข้าอยู่ ถือว่าโลกทั้งโลกนี้ พระเจ้าสร้างให้กับคนทุกคน ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในผืนแผ่นดิน สังคมลาหู่จึงเป็นสังคมที่ไม่ชอบเบียดเบียนผู้อื่น เพราะถือว่าการเบียดเบียนผู้อื่นจะทำให้เกิดทุกข์แก่ตัวเอง

เผ่าและอารยธรรมของชาวลาหู่ ว่า พระเจ้าได้เรียกมนุษย์ 120 เผ่าพันธุ์มาชุมนุมกัน เพื่อประทานสิ่งของวิเศษ 2 อย่างคือ ลา-ฟือ-ต่อ (คันไถ) และ เจ๊ะเจ-ตุ (ขวาน) ให้แก่มนุษย์ทั้ง 120 เผ่า โดยให้แต่ละเผ่าเลือกตามความพอใจของตนได้ 3 ครั้ง มนุษย์เผ่าอื่น ๆ มักจะเลือกเอาคันไถ แต่สำหรับลาหู่ได้เลือกเอาขวานทั้ง 3 ครั้ง โดยให้เหตุผลว่า ที่ราบที่นาไม่มากเหมือนกับป่า แต่ป่านั้นมีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลมากนัก ดังนั้นจึงขอเลือกเอาขวาน พระเจ้าจึงได้ประทานขวานให้แก่ชาวลาหู่ และได้ตรัสว่า เจ้าจงใช้สิ่งของที่ข้าให้ไว้และรักษาไว้ให้ดี แล้วจะเกิดประโยชน์แก่ตัวเจ้า และจะเป็นภัยแก่ตัวเจ้า หากเจ้าไม่รู้จักใช้ ลาหู่จึงรับเอาขวานแล้วเข้าป่าไปในที่สุด

สำหรับวิชาความรู้ที่พระเจ้าได้ประทานให้กับชาวลาหู่ นั้น พระเจ้าได้ให้ไว้เป็นตัวอักษร แต่ลาหู่กลับกินเข้าไป จึงให้คายออกมา แต่เมื่อคายออกมาก็กลายเป็นก้อนเหนียวๆ กลมๆ ปัจจุบันชาวลาหู่เรียกสิ่งนี้ว่า “อ-ฝุก” หรือที่คนไทยพื้นราบทั่วไปเรียกว่า “ข้าวปึก” พระเจ้าจึงบอกว่านี้แหละเป็นวิชาความรู้ของเจ้า และได้กล่าวไว้ว่าวันหนึ่งจะเกิดมหัศจรรย์ หากรักษาไว้ดีไม่ให้สูญหาย เมื่อถึงเทศกาลปีใหม่ หรือ “เขอะ-จา” ของทุกปี ชาวลาหู่ทุกคนต้องนำข้าวปึก บูชาเทพเจ้าแห่งปีใหม่ เพื่อบอกกล่าวว่าได้รักษาวิชาความรู้ที่ท่านให้ไว้มาจนครบอีกวาระหนึ่ง พระเจ้ายังได้ตรัสอีกว่าในบรรดาชนเผ่าทั้งหลาย ชาวลาหู่เป็นน้องของชนเผ่าอื่น ๆ หากรักษาวิชาที่ไว้ไว้ ถึงวันหนึ่งไม่มีใครหรือสิ่งใดที่สามารถหยุดยั้งสิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นได้ ต้องรอคอยวันเวลาและไม่ลืมในความ เป็นเผ่าของตนเอง ชาวลาหู่จึงชอบอยู่แต่ในป่าเขาตลอดเรื่อยมา รักในความอิสระเสรีภาพ มีความสันโดษ ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับใคร

ภูมิปัญญา และปราชญ์ชาวบ้าน

ตาข้าวปัก

กระเป๋ายาลาหู่

ผักมิด

4. ภูมิปัญญา และปราชญ์ชาวบ้าน

ภูมิปัญญาและปราชญ์ชาวบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ได้แก่ ลาหู่ดำ ลาหู่แดง ลาหู่กะลา ลาหู่เหลือง

1. กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ดำและลาหู่แดง

ลาหู่แดงมีความสามารถในการจับสัตว์น้ำโดยปิดกั้นทางเดินน้ำบางส่วน เพื่อจับสัตว์น้ำ โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แถว ๆ แหล่งน้ำ (ปิดแคว) ในอดีตใช้ไม้ไผ่ต่อน้ำมาจากลำธาร ใช้กระบอกไม้ไผ่ในการ เก็บน้ำเครื่องมือจับสัตว์ส่วนใหญ่ใช้ไม้และไม้ไผ่มาสร้างเครื่องมือในการจับ เช่น ปืนมะแต้ ด้ามไม้ แห้ว การถนอมอาหารจากเตาไฟ

- ภูมิปัญญาชาวบ้าน

1) การเลี้ยงชีพ ด้วยวิธีการหาปลา

ในสมัยก่อนชาวลาหู่หาปลาด้วยปัญญาของชาวบ้าน ที่คิดค้นขึ้นมาใช้ในการหาปลาในแม่น้ำ ลำธาร หรือลำห้วยที่มีขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ ซึ่งมีหลายวิธี อาทิเช่น วิธีหาปลาเป็นการกั้นน้ำไม่ให้ ไหลเข้า และวิธีการหาปลามือเปล่า

- วิธีหาปลาแบบการกั้นน้ำไม่ให้ไหลเข้า

งา แส โกว ทอ เว วิธีการชนิดนี้ ต้องเตรียมมิด และอุปกรณ์ที่จะใช้ไปตัดต้นกล้า และแกะ เอาเปลือกกล้วยออกวางในน้ำวางขึ้นตามลำห้วย ทำในน้ำสองฝั่ง แล้วซ้อนไปแบบเฉียงขึ้นไป ตรง ๆ ตอน ปลาย หรือหัวท้ายสุดจะมี งา แส โกว วางรอรับปลาที่ว่ายเข้ามา วิธีนี้จะทำชั่วคราว และจะทำวันไหน เมื่อไรก็ได้

ภาพที่ 22 การหาปลาแบบการกั้นน้ำไม่ให้ไหลเข้า

- วิธีการหาปลามือเปล่า

งา คะ เว วิธีการจับปลาด้วยความสามารถของแต่ละบุคคล จับโดยใช้มือเปล่าคือ ใช้มือล้วงเข้าไป ในบริเวณใต้ก้อนหินที่คิดว่ามีปลา แล้วอาจเป็นบริเวณหลุม หรือตามซอกกรากไม้ การจับปลาในลักษณะนี้ ไม่สามารถจับปลาได้ทุกคน จะต้องผ่านการฝึกจับปลาหลาย ๆ ครั้งก่อน และต้องระมัดระวังเวลา เพื่ออาจจะเจอสัตว์ที่มีพิษ

ภาพที่ 23 การจับปลามือเปล่า

งา เซ เว เป็นการหาปลา กลางคืน อุปกรณ์ ก็จะมีมีด และไม้ไฟที่จะนำมาผานเป็นชิ้นเล็ก ๆ เพื่อที่จะจุดไฟ ให้แสงสว่างในค่ำคืน เพื่อที่มองเห็นปลา ที่นอนหลับอยู่ใต้น้ำ แล้ววิธีการจับ ในเมื่อมองเห็นปลาแล้ว จะใช้มีดฟันลงไปทั้ง ๆ ที่ปลานอนหลับอยู่ ต้องค่อยๆ เดินไปใกล้ แต่ต้องออกไล่ตระเวน ต้องเป็นคืนที่ไม่มีพระจันทร์ หรือเป็นเที่ยงคืนเป็นต้นไป ปลาจึงจะนอนหลับ เท่านั้นที่จะจับแบบนี้ได้

2) การสานตะกร้าสาน

ตะกร้า หรือ ตะจู้ เป็นอุปกรณ์สำหรับแบกของต่าง ๆ อาทิใช้แบกฟืน ใช้เมื่อไปตักน้ำ ตะกร้าในชนเผ่าลาหู่ถือว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งใช้กันมานานแล้ว คนแก่เล่าว่าเมื่อก่อนมีม้าสำหรับแบกสัมภาระ หรือสิ่งของต่าง ๆ ขณะเดียวกันคนก็ต้องใช้ตะกร้าในการแบกของในยามที่ขาดม้า การใช้ตะกร้าของลาหู่จึงนิยมมา ถึงปัจจุบัน และลาหู่มีความเชื่อว่า เวลาเมื่อเด็กเกิดมาในหมู่บ้านก็จะให้ไปนอนในตะกร้า เพราะเชื่อว่าจะช่วยในการ ป้องกันกระสือหรือปอบ ที่จะมาก่อความวุ่นวาย หรือความไม่สงบมาสู่ในครอบครัว ตะกร้าทำมาจากไม้ไผ่ โดยจะ ตัดไม้ไผ่มา แล้วสานให้ถี่ ๆ ซึ่งไม่ใช่ทุกคนที่จะทำได้ จะต้องเป็นคนที่มีความรู้ และเคยทำมาก่อน ส่วนมากจะเป็น ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน

ภาพที่ 24 ตะกร้าสาน

3) กระด้ง (ฮามาโกว)

กระด้งหรือที่ชาวลาหู่เรียกว่า ฮามาโกว ทำมาจากไม้ไผ่ เหลาให้เป็นตอก แล้วมาสานเป็น กระด้ง กระด้งเป็นสิ่งที่ของซึ่งจะนำมาใช้กับในชีวิตประจำวัน ชาวลาหู่ในสมัยก่อน ใช้พัดเกลบออกจากข้าวสารซึ่ง ข้าวเปลือกที่ตำจากครกกระเดื่อง แล้วกลายเป็นข้าวสาร มีทั้งข้าวและเกลบรวมกัน กระด้งก็จะใช้พัดเกลบออก เพื่อทำให้เหลือแต่ข้าวสาร

ภาพที่ 25 กระด้ง

4) ฝักมิด ในภาษาลาหู่ เรียกว่า ฮ๊ะทอพือ ทำโดยการนำไม้มาจักเป็นตอกแล้วมาสานรูปแบบของชาวลาหู่ เพราะว่าในสมัยก่อนต้องถางไร่ ลำสัตว์ จึงจำเป็นที่จะต้องมิดและฝักมิด ประกอบกับในสมัยก่อนเวลาจะไปไหน มาไหนจำเป็นต้องมิดพกพากับตัว ซึ่งเป็นอาวุธประจำกายเพื่อป้องกันสิ่งเลวร้ายและคนรอบข้าง

ภาพที่ 26 ฝักมีด

5) ธนู หน้าไม้ หรือในภาษาลาหู่ เรียกว่า คะ โดยตัวธนูทำด้วยไม้และสายธนูทำมาจากเชือกกาบกล้วย โดยจะนำกาบต้นกล้วยแห้งฉีกให้เป็นเส้นๆ แล้วมาสานเป็นเชือกสายธนู

ภาพที่ 27 ธนู

6) แก้วไม้ไผ่ ภาษาลาหู่เรียกว่า วาแค ทำมาจากไม้ไผ่ เนื่องจากในสมัยก่อนนั้นไม่มีแก้วน้ำอย่างในปัจจุบัน และอีกอย่างคือแก้วไม้ไผ่นั้นกันความร้อนได้ดีแถมประหยัด หาวัดดูทำได้ง่าย ปลอดภัย หากว่าใช้แล้วเสียไปหรือแตกไปก็นำมาใช้เป็นฟืนต่อได้

ภาพที่ 28 แก้วไม้ไผ่

7) **ขันโตก** ในภาษาลาหู่เรียกว่า ผีโกว ขันโตก โดยวิธีการทำนั้นอันดับแรกต้องไปหาไม้ไผ่อย่าง
ดี จากนั้นตัดและเหลาเป็นตอกตามจำนวนที่ต้องการ จากนั้นหาต้นหวายมาเพื่อทำเป็นขาขันโตก และนำเอาตอก
ไม้ไผ่มาสานกับหวายตามลวดลายและวิธีที่สืบทอดกันมาจนกลายเป็นรูปร่างของขันโตก ประโยชน์ของขันโตก คือ
ตั้งวางจานข้าวและอาหารในเวลาถึงมืออาหาร หรือการรับประทานอาหารอื่น ๆ

ภาพที่ 29 ขันโตก

8) **ตาซัง** ในภาษาลาหู่เรียกว่า หย่าจุย โดยมีลักษณะของด้ามเป็นไม้ท้าวไปที่สามารถหามาทำได้ และเสริม
เชือกให้เป็นสายทั้งสองข้าง ผูกกับงานที่จะวางของซังนั้นทำมาจากไม้ไผ่ โดยการตัดไม้ไผ่มาจักตอกแล้วมาสาน
คล้าย ๆ ตะกร้าใบเล็ก ๆ หรือถ้าเป็นหวายก็จะยิ่งดีเพราะว่าหวายนั่นทนกว่าไม้ไผ่

ภาพที่ 30 ตาซัง

9. **ครกกระเดื่อง** ภาษาลาหู่ คือ แซกือ ลักษณะของสากครกกระเดื่องเป็นท่อนไม้ยาว เพื่อให้คนเหยียบ
แล้วปล่อยให้ขึ้น-ลง และมีครกกระเดื่องรองรับอยู่ โดยครกต้องใหญ่กว่าไม้กระเดื่อง 2 ถึง 3 เท่า และเจาะรูกว้าง
ๆ เพื่อที่จะใส่ข้าวเปลือกลงในรูที่เจาะไว้แล้วทำให้ข้าวเปลือกกลายเป็นข้าวสาร ชาวลาหู่จะตำข้าวช่วงเช้า ทุกวัน
ธรรมดา ถ้าเป็นวันพระหรือวันศีลหรือช่วงเทศกาลจะไม่ตำข้าวโดยเด็ดขาดเพราะเชื่อว่าจะมีอันเป็นไป เช่น ผู้เฒ่าผู้
แก่เคยเจอมาและเล่าให้ฟังว่า มีคนๆ หนึ่งไปตำข้าวในวันศีลแล้วเกิดคอกพอกขึ้นมาโดยไม่ทราบสาเหตุ จากนั้นก็

ค่อยๆ กลายเป็นเหมือนคนสติไม่ค่อยดีไปเลยก็มี และยังเป็นเทศกาลชาวลาหู่ยิ่งจะไม่ให้ทำอะไรกับครกกระเดื่อง ทั้งสิ้น แต่ถ้าขอใช้ในช่วงปีใหม่ลาหู่หรือประเพณีกินวอ ชาวลาหู่จะขอยืมใช้แต่ครกไม่เอาไม้กระเดื่อง

ภาพที่ 31 ครกกระเดื่อง

ปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น

ชาติพันธุ์ลาหู่ มีปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับยาสมุนไพร ซึ่งเป็นยาแผนโบราณที่เป็นความรู้ท้องถิ่น ใช้รักษาโรคได้หลากหลายโดยไม่มีผลกระทบร้ายแรงต่อร่างกาย ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมาช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษ เนื่องจากในอดีตชนเผ่าลาหู่อาศัยอยู่ในป่า และปัจจุบันหากมีการเจ็บไข้ได้ป่วยก็ยังคงมีการใช้ยาสมุนไพรที่หาได้ตามป่ามาใช้รักษาเยียวยา เช่น ใช้หญ้าสามเสื่อในการห้ามเลือด จากการสำรวจยาสมุนไพรที่มีอยู่ใกล้บริเวณชุมชนแต่ละชนิดมีสรรพคุณในการรักษาที่แตกต่างกันบางส่วน

ชาวลาหู่จะมีหมอบ้านเรียก หมอปู่จ่อ และมีผู้ช่วยหมอ 2 คน เรียกว่า แม่ครู (กำเซาะมา) และอาจา หมอบ้านจะใช้สมุนไพรในการรักษาโรคและทำพิธีไล่สิ่งชั่วร้าย ตลอดจนใช้สมุนไพรในการรักษา

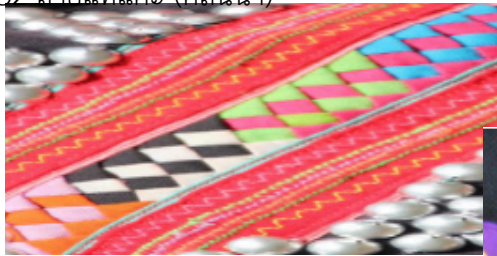
แต่ในปัจจุบันเมื่อการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ชนเผ่าลาหู่จึงนิยมไปรักษาอาการเจ็บป่วยที่โรงพยาบาลหรือซื้อยาแผนปัจจุบันมารักษาแทนสมุนไพร สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีผู้ที่มีความรู้เรื่องยาสมุนไพรลดน้อยลง อีกทั้งยังขาดคนสืบทอดองค์ความรู้เรื่องยาสมุนไพรไปสู่คนรุ่นหลัง

- การทอผ้า

การทอผ้าของชาติพันธุ์ลาหู่ หรือมูเซอ มีลักษณะการทอคล้ายคลึงกับชาวเขาส่วนใหญ่ คือมีวิธีการทอแบบคาดหลัง แต่อาจจะแตกต่างกันในลักษณะการเก็บตะกอลูกนํ้า รวมทั้งกระบวนการทอผ้าของชาวลาหู่ มีความเรียบง่าย และน่าสนใจอีกด้วย ซึ่งมีลวดลายมากมาย ตัวอย่างเช่น

ภาพที่ 32 ลายแท้แคะ (คลื่นน้ำ)

ภาพที่ 33 ลายคะปะ (กากบาทหลังลูกธนู)

ภาพที่ 34 ลายแหมะสือ (ดวงตา)

ภาพที่ 35 ลายพีลี้ (พินหมา หรือเขี้ยวหมา)

- การทำกระเป๋าย่ามลาหู่

เป็นงานฝีมือ ของชาติพันธุ์ลาหู่ มีการทอและเย็บปักตกแต่งด้วยมือ สามารถนำไปขายและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อีกด้วย

ภาพที่ 36 กระเป๋าย่ามลาหู่

- การดำข้าวปุก

เป็นการนำข้าวเหนียวไปดำกับ “ครกดำข้าว” จนเป็นเนื้อเดียวกัน เมื่อเสร็จแล้วสามารถทานได้เลย หรือนำไปทอดก็ได้ เดิมทีจะดำข้าวปุกแค่ปีละครั้งใน ‘ประเพณีกินวอ’ เทศกาลปีใหม่ของชาวลาคูที่จัดขึ้นหลังจากเก็บเกี่ยวราวเดือนตุลาคม เถลิงฉลองให้กับความอุดมสมบูรณ์ คนในครอบครัว ญาติพี่น้องจะมารวมตัวทำ

อาหารกินข้าวร่วมกันเสมือนวันรวมญาติเช่นเดียวกับเทศกาลสงกรานต์ และตำข้าวปุกให้บรรพบุรุษ โดยจะตำข้าวปุกปั้นเป็นก้อนใหญ่ 1 ก้อน เป็นสัญลักษณ์แทนครอบครัวที่สมบูรณ์ ล้อมรอบด้วยข้าวปุกก้อนเล็กๆ ที่เปรียบเป็นสมาชิกในครอบครัว ข้าวปุกในพิธีนี้จะนำมากินได้หลังเสร็จสิ้นพิธีก็จะนำมาแบ่งให้ลูกหลานกิน ทั้งกินสด หรือหมกซี้เถ้าจนเกรียมหอม แล้วเอาออกมาเคาะซี้เถ้าก็จะได้ข้าวปุกอุ่นทั่วกันทั้งก้อน เพิ่มความหอมอร่อยเหมาะกับอากาศหนาวเย็น ปัจจุบันชาวลahuปรับเปลี่ยนประเพณีให้ยืดหยุ่น ตำข้าวปุกกินนอกพิธีได้ ตามคำเรียกร้องของทุกคนที่อยากกินข้าวปุกได้บ่อยๆ เพียงแต่ต้องอยู่ในกรอบเวลาการตำที่กำหนดคือให้พ้นปีใหม่ไปก่อน

ภาพที่ 37 การตำข้าวปุก

การจัดการน้ำ ลahuดำมีภูมิปัญญาในเรื่องการจัดการน้ำ ชาวบ้านจะใช้ไม้ไผ่ต่อจากแหล่งน้ำที่อยู่บนภูเขาแล้วต่อลงมายังที่เก็บน้ำแล้วปล่อยมาสู่บ้านเรือนประชาชน

ภาพที่ 38 การจัดการน้ำ โดยใช้กระบอกลำไย

2. กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ดำ

หัตถกรรมของชนเผ่าลาหู่ดำที่ได้สั่งสอนและสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ยังคงทำไว้ใช้เอง ในครอบครัวเรือนหรือทำเพื่อเป็นอาชีพเป็นการหารายได้ของครอบครัวจากการสอบถามรวบรวมข้อมูล สามารถแยกได้ ดังนี้

1. ด้านจักรสานวัสดุของใช้จากไม้ไผ่ ซึ่งส่วนใหญ่ทำขึ้นเพื่อไว้ใช้เองในครัวเรือน เช่น อากากู (กระบุงใส่ของสะพายหลังมีสายยาวสำหรับคาดไว้บนศีรษะ) , กระตัง (ฮามา) , ตะกร้าเล็ก (ก้าหุ) , ชันโดก (ฟือซ่อ) , กระบุงใส่ฟืน (ค้ำหุย) , และเสื่อ (หมู่หุย) งานฝีมือจักรสานจะมีเฉพาะลาหู่ดำบางคนที่มีฝีมือ โดยส่วนมากจะเป็นคนรุ่นเก่า

2. งานเย็บปักถักร้อย เป็นงานของผู้หญิงโดยเฉพาะ ชาวลาหู่ดำส่วนมากจะเย็บเสื้อผ้าใช้เอง โดยเฉพาะช่วงใกล้เทศกาลปีใหม่ การตัดเย็บและการประดิษฐ์ลวดลายลงบนผืนผ้าด้วยการนำเศษผ้าสีต่าง ๆ มาเย็บปะติดปะต่อ ประดับตกแต่ง แต่ในปัจจุบันนิยมซื้อเสื้อผ้าเป็นชิ้น ๆ มาตัดเย็บ นอกจากการตัดเย็บเสื้อผ้าแล้วยังมี ย่ามใบใหญ่ (มีฉ้อ) , ย่ามใบเล็ก (อัมเหยาะพีย) และหมวก (อุซื่อแปะ)

3. การถักกำไลหย้า (อึบู่แค)

ไม้ไผ่งานที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเหมือนงานจักรสานและงานเย็บปัก การเรียนรู้เกิดจากคนในหมู่บ้านได้ไปฝึกฝีมือกับโครงการหัตถกรรมในมูลนิธิของพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถกำไลหย้าทำจากหญ้าลิเกา สมัยก่อนหาเก็บได้จากป่าในหมู่บ้านและแถว ๆ โครงการหลวงอ่างขาง และหมู่บ้านนอแล แต่ปัจจุบันหายากขึ้นเนื่องจากไม่ได้ปลูกทดแทน จึงต้องสั่งซื้อจากต๋อยวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายกำไลหย้าอึบู่แคที่นำมาทำเครื่องประดับต้องผ่านกรรมวิธีหลายขั้นตอน ขั้นที่สองนำมาต้มกับสีย้อมผ้าแล้วนำมาตากแห้งอีกเหนียว ขั้นตอนสุดท้ายนำมาถักเป็นเครื่องประดับผม และกระเป๋ เป็นต้น

15 วัน ขั้นตอน เพื่อเพิ่มความ เป็นตุ๊กตา กับ

ภาพที่ 39 การถักกำไลหย้า

4. งานประดิษฐ์เครื่องดนตรี วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องดนตรีโดยมากจะเป็นไม้ไผ่ (แหลมฮู) และผลน้ำตัม (หน่อไม้ตั่ว) เครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นมาได้แก่ ต่อซื่อแนะ เป็นเครื่องเป่าที่มีลักษณะคล้ายแคนแต่สั้นกว่า ใช้เป่า

ในการประกอบพิธีกรรม การเต้นจะคี ส่วนเครื่องเป่าที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งได้แก่ หน่อกล้วยมา คล้ายกับแคนแต่ลำแคนยาวกว่า ตรงที่ปลายครอบด้วยน้ำเต้าแห้ง ใช้เป่าในงานพิธีเช่นกัน

5. การทำหน้าไม้ (คะ) ซึ่งในสมัยก่อนทำเพื่อใช้ล่าสัตว์และใช้เป็นอาวุธป้องกันตัว แต่ปัจจุบันทำเพื่อการค้าขายให้แก่นักท่องเที่ยว มักนิยมซื้อไปเป็นของที่ระลึกเพื่อไปประดับบ้าน

6. การตีมีด

ในปัจจุบันช่างที่มีฝีมือในการตีมีดหาได้ยากเนื่องจากคนรุ่นใหม่มักซื้อมีดมาใช้เพราะสะดวกกว่า ซึ่งช่างตีมีดที่มีฝีมือมักเป็นคนเก่าแก่ เป็นผู้สูงอายุในหมู่บ้าน

7. ด้านเครื่องทอผ้า (เต้า) มีทุกบ้านเพื่อไว้ทอผ้า กระเป่า ผ้าซิ่น การทอผ้าของลาหู่เริ่มจากนำด้ายมาย้อมสี แล้วนำมาตากแห้งแล้วม้วนด้ายเป็นกลุ่มจากนั้นก็จะนำ มาขึ้นเครื่องทอผ้าที่เรียกว่า “กีเอว” ซึ่งปลายด้านหนึ่งของด้ายจะนำไปผูกติดกับไม้ อีกด้านหนึ่งผูกกับเอวของผู้ทอ และมีไม้แท่งยาวประมาณ 1 เมตรสอดคั่นด้ายไว้เป็น ระยะๆ

ภาพที่ 40 กีเอว เป็นอุปกรณ์สำคัญในการทอผ้าของชาวลาหู่ น้ำหนักเบา สะดวกในการย้ายที่

ภาพที่ 41 ส่วนประกอบของเต้า ได้แก่ ไม้คู้ ไม้ไผ่ ผีเสื้อ(มีด) ฮาราชิน(ที่กรอด้าย) เกอะ(ข้างมีด)

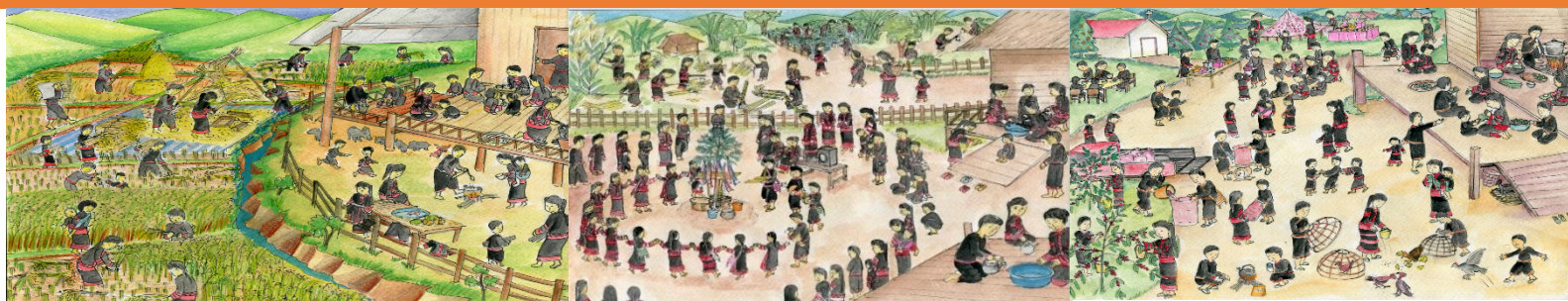
ภาพที่ 42 หนังสือตัวไว้สำหรับคาดเอว

3. กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่เหลือง

ภูมิปัญญา และปราชญ์ชาวบ้าน

ชาติพันธุ์ลาหู่เหลือง จะมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ครกกระเดื่อง ลักษณะนั้นเป็นท่อนไม้ยาว ใช้คนเหยียบแล้วปล่อยให้ขึ้น-ลง ขึ้น-ลง และมีครกกระเดื่องรองรับอยู่ ครกต้องใหญ่กว่า ไม้กระเดื่องสอง-สามเท่า และ เเจาะรูกว้าง ๆ เพื่อที่จะใส่ข้าวเปลือกลงในรูที่เจาะไว้แล้วทำให้ข้าวเปลือกกลายเป็นข้าวสาร ชาวลาหู่จะตำข้าวช่วงเช้า ทุกวันธรรมดา ถ้าเป็นวันศีล หรือช่วงเทศกาลจะไม่ตำข้าวโดยเด็ดขาด เพราะเชื่อว่าถ้าเป็นวันศีลคนไหนไม่เชื่อ และตำข้าวคนนั้นจะมีอันเป็นไป แต่ถ้าปีใหม่ลาหู่ หรือกินวอ ชาวลาหู่จะขอยืมใช้ แต่ครกไม่เอากระเดื่องตำเฉพาะข้าวปุก ตะกร้า เป็นอุปกรณ์สำหรับแบกของต่าง ๆ อาทิใช้แบกฟืน ใช้ไปตักน้ำ

ประเพณี/พิธีกรรม/งานเทศกาล

เกี่ยวข้าว กินข้าวใหม่

กินวอ เด่นจะคี

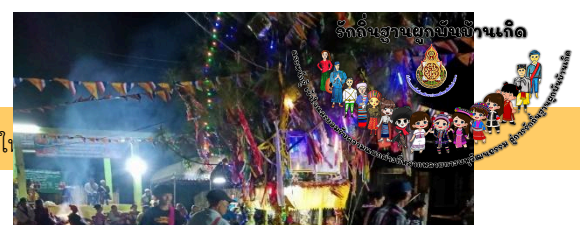
เก็บกาแฟ เลี้ยงไก่ ออปอแน้ ต้อนรับคริสมาส

5.ประเพณี/พิธีกรรม/งานเทศกาล

ลาหู่ณะ (ลาหู่ดำ)และลาหู่แดง

ประเพณีกินวอ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่

เป็นการเฉลิมฉลองปีใหม่ ในภาษาลาหู่เรียกว่า ประเพณี เชาวเจ้าเว ซึ่งแปลว่า "ปีใหม่การกินวอ" ซึ่งจะ เป็นช่วงเวลาที่ยอดดาญาติมิตร ได้กลับมาร่วมงานกันที่บ้านอย่างพร้อมเพรียงเรียงหน้า ไม่ว่าจะอยู่ใกล้ไกลเมื่อ ทราบว่าทางหมู่บ้านตัวเองจะจัดงานดังกล่าวก็จะกลับมาร่วมกัน เทศกาลของลาหู่ค่อนข้างจะมีเอกลักษณ์เป็นของ ตัวเอง แตกต่างจากชนเผ่าอื่นๆ ซึ่งปีใหม่หรือการกินวอนี้ มีความสำคัญต่อชาวลาหู่อย่างยิ่ง เพราะเป็นประเพณีที่ เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเผ่าเสียเป็นส่วนใหญ่

ปีใหม่ของลาหู่ไม่ได้กำหนดวันไว้อย่างเฉพาะเจาะจงว่าจะจัดขึ้นวันไหน แต่จะมีการตกลงร่วมกันให้จัดใน ช่วงเวลาที่สมาชิกของกลุ่มตนเสร็จสิ้นจากภาระกิจการงานต่างๆ ตาม อาชีพที่ทำอยู่ และเมื่อเห็นว่าคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่พร้อมเพรียงกัน เพราะการทำงาน ไม่ว่าจะ เป็น ทำไร่ ทำสวน ส่วนมากก็จะทำเหมือนกันและเริ่มพร้อมกัน เมื่อเก็บเกี่ยวพืชผลของ ตนเสร็จแล้วก็จะจัดงานกินวอกันขึ้น

ภาพที่ 43 ประเพณีกินวอ

ดังนั้น การจัดงานดังกล่าวของชนเผ่า อาจะจัดในช่วง มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม หรือ เมษายน ก็ได้ ทั้งสิ้น เมื่อถึงช่วงของการฉลองปีใหม่ของหมู่บ้านแล้ว คนในหมู่บ้านที่ได้ไปทำงานต่างถิ่นต่างที่ หรือในปัจจุบันก็ ไปเรียนหนังสือที่อื่น ก็จะกลับมาที่หมู่บ้านเพื่องานฉลองปีใหม่

ภาพที่ 44 หนุ่ย

ในงานเลี้ยงวันปีใหม่ของ ลาหู่ จะมีการใช้ หนุ่ยดำ เป็นหลักใน การสังเวยและการเลี้ยงกัน กล่าวคือ จะมีการฆ่าหมูดำ แล้วเอาส่วน ที่เป็นเนื้อหมูและหัวของหมู นำไปเซ่นสังเวยต่อเทพเจ้าอ้อซา ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่ชาวลาหู่ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก พร้อม กับข้าวเหนียวหนึ่งท่อนี่แล้วมาตำให้เหนียว เมื่อเสร็จแล้วก็ปั้นให้เป็น ก้อนกลมๆ เรียกว่า "อ่อฝู" บางที่จะได้ยินเรียกกันว่า "ข้าวปึก" แล้ว จึงนำเนื้อหมูดังกล่าว มาปรุงหรือทำเป็นอาหารเลี้ยงกันอย่างเต็มที่

การเฉลิมฉลองปีใหม่ของชาวลาหู่ หรือ มูเซอ นับว่าใช้เวลา นานพอสมควร นั่นคือ 12 วัน เพราะได้มีการแบ่งการฉลองออกเป็น 2 ช่วง นั่นคือ

-ช่วงแรก เป็นการฉลองปีใหม่สำหรับผู้หญิง เรียกว่า "เชาวหลวง" หรือ "ปีใหญ่" เป็นระยะเวลา 6 วัน

-ช่วงที่สอง เป็นการฉลองปีใหม่สำหรับผู้ชาย เรียกว่า "เชาวน้อย" หรือ "ปีเล็ก" เป็นระยะเวลา 6 วัน

โดยทั้งสองช่วงนั้น จะมีเวลาว่างหรือหยุดกิจกรรม หว่างอยู่ตรงกลางระหว่างนั้น 1-2 วัน

หลังจากเวลาสองวันนี้แล้วกลางคืนจะมีการเต้นรำ ทุก ๆ คืน ลาหู่เรียกว่า "ก่าเคาเว" ตั้งแต่หัวค่ำไป จนกระทั่งรุ่งสาง เวลากลางวันชาย - หญิงลาหู่ จะมีการละเล่นกัน แต่แตกต่างกันกล่าวคือ ผู้ชายจะมีการเล่น ขว้างลูกข่าง ฝ่ายผู้หญิงจะมีการเล่นลูกสะบ้า และการเล่นโยนลูกบอล ขนาดประมาณกำปั้นมือ ซึ่งเป็นลูกบอลที่ทำมาจากผ้าเย็บไว้ด้านนอกเหมือนเป็นการห่อ โดยข้างในห่อนั้นจะบรรจุเกล็ดหรือรำข้าวไว้

ได้ ภาพที่ 45 การเล่นส่บ้า

เทศกาลฉลองปีใหม่นี้ มีกิจกรรมอื่นๆอีก คือ มีการจุดเทียนเพื่อสวดอ้อนวอนเทพเจ้าที่ชาวลาหู่เคารพนับถือ เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวหรือหมู่บ้านของตนมีความสุข มีความอุดมสมบูรณ์ มีฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล เป็นต้น

ประเพณีกินวอหรือการฉลองปีใหม่นี้ หากมีชาวลาหู่ (มุเซอ) ในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน จัดงานขึ้นพร้อมกันกับหมู่บ้านตนเอง ก็จะมีพิธีกรรม

ภาพที่ 46 การเดินจะคี

เพิ่มขึ้นมา เรียกว่า "อ่อรีเตอะเว" หมายถึง การเดินทางไปเยือนหมู่บ้านอื่นพร้อมกับห่อเนื้อหมู และ อ่อผุ (ข้าวปึก) ไปทำบุญกับเพื่อนบ้านด้วย พร้อมกันนั้นก็มีการรดน้ำให้ผู้อาวุโส มีการเดินร่ำรอบลานพิธีของหมู่บ้านนั้น ก่อนจะกลับมาหมู่บ้านของตนเอง และอีกไม่กี่วันเพื่อนบ้านก็จะมาหมู่บ้านของตนบ้าง และจะมีการประกอบพิธีที่เรียกว่า "อ่อรีเตอะเว" ขึ้นเป็นการตอบแทนเช่นเดียวกัน

พิธีกินข้าวใหม่ หรือที่เรียกว่า “จาสือ จ่าเลอ” เป็นพิธีที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันกับวันขึ้นปีใหม่ พิธีนี้เป็นการนำผลผลิตทางการเกษตร อาทิ ข้าวและผลผลิตอื่น ๆ ในไร่ โดยชาวลาหู่เชื่อว่าผลผลิตข้าวได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเทพเจ้า ดังนั้นจึงต้องมีพิธีกินข้าวใหม่เพื่อบวงสรวงต่อเทพเจ้าโดยตรง เป็นการขออนุญาตเกี่ยวข้าวมาบริโภค พิธีนี้จะมีขึ้นในช่วงเดือนกันยายน ช่วงเวลาประกอบพิธีมี 4 วัน คือ ประกอบพิธี 1 วัน รดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ 1 วัน พักผ่อน 2 วัน

พิธีทำบุญเรียกขวัญ หรือที่เรียกว่า “บูตีเว จูจื่อเลอ” เป็นพิธีทำบุญโดยการสร้างสะพานเล็กบริเวณริมทางเดินเข้า – ออกหมู่บ้าน โดยมีหมอผีเป็นผู้ทำพิธี ในงานนี้ต้องฆ่าหมูเพื่อเซ่นผีเรือน ผูกข้อมือ สวดอวยพร และเดินร่ำบวงสรวงเทพเจ้า เพื่อขอให้สมาชิกในหมู่บ้านอยู่ดีกินดีปราศจากโรคภัย พิธีดังกล่าวนี้จะกำหนด วันที่ วันมงคล สำหรับการทำพิธี

พิธีวันศีล วันศีลของชาวลาหู่จะตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ และแรม 15 ค่ำ แต่วันศีลในช่วงปีใหม่จะตรงกับวันสามของปีใหม่ ซึ่งในวันศีล ชาวลาหู่ต้องงดบริโภคเนื้อสัตว์ งดการฆ่าสัตว์ และงดการดื่มสุรา นอกจากนี้ ชาวลาหู่ยังเชื่อว่าเป็นวันพักผ่อน ในตอนเย็นของวันศีลจะมีพิธีรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ แล้วโตโบจะกล่าวอวยพรสมาชิกในชุมชนทุก ๆ คน ในช่วงค่ำคืน จะมีการประกอบพิธีในหอแห่ (โบสถ์) แล้วเดินร่ำตีกลองและเป่าแคนกันอย่างสนุกสนานต่อหน้าต้นวอ

การจับสว หรือการหาคู่

การจับสวชาวลาหู่จะเป็นช่วงเทศกาลปีใหม่ เพราะหนุ่มโสดจะว่างแล้วจะจับเป็นกลุ่มกันไปตระเวนหาสาวหมู่บ้านอื่นๆ วิธีการติดต่อก็คือ ใช้เด็กเป็นสื่อกลาง พอไปถึงหมู่บ้านจะเรียกเด็กๆ มาคุยแล้วบอกให้เด็กว่าไปบอกให้สาวๆ ว่าหนุ่มมาเที่ยวเด็กๆ ก็ดีใจรีบไปส่งข่าวให้กับสาวๆ ส่วนสาวๆ ก็เตรียมอาหารแล้วจะต้อนรับ หนุ่มรับประทานอิ่มแล้ว ดูว่าใครชอบคนไหนจะจับไปคุยกัน แล้วสาวๆ ก็ถามว่ามีเมียแล้วหรือยัง หนุ่มๆ ก็จะตอบว่า ถ้ามีเมียแล้วจะมามาทำอะไร ไกลแสนไกลนี้เสียเวลา การจับสวของลาหู่ง่าย

พิธีแต่งงาน

การเริ่มพิธีการแต่งงานทางฝ่ายชายเป็นฝ่ายไปสู่ขอก่อน แล้วฝ่ายหญิงยินยอม หรือ ยอมรับ เป็นการเสร็จพิธีสู่ขอ ทางฝ่ายเจ้าบ่าวก็นัด วัน คินที่มามาทำพิธีแต่งงานอีกที แล้วฝ่ายเจ้าบ่าวกลับไปหาสิ่งของที่ไปตามทีนัดการไว้

ภาพที่ 47 พิธีแต่งงาน

ทางฝ่ายเจ้าบ่าวต้องเตรียมข้าว เตรียมของ

เช่น ทางเจ้าบ่าวก่อนอื่นหา ไก่ 2 ตัว และค่าหมั้นอีกบาท และต้องมีพ่อสื่อฝ่ายเจ้าบ่าวเป็นตัวแทน พ่อ แม่

ฝ่ายเจ้าบ่าว ต้องรับคำสั่งจากพ่อ แม่ ไปพูดคุย ให้กับฝ่ายเจ้าสาว และฝ่ายเจ้าสาวก็มีพ่อสื่อแม่สื่อเช่นเดียวกัน ที่ จะพูดคุยต่อลงกัน ในคินที่เข้าทำพิธีแต่งงานจะมีแก้วน้ำที่จะใส่น้ำ 1 ใบ และมีเชือกที่จะผูกข้อมืออีก 2 เส้น จากนั้นพ่อหมอก็จะกล่าวคำอวยพรให้ ทั้งสองเสร็จ พ่อหมอก็เอาน้ำให้ทั้งเจ้าบ่าว เจ้าสาวดื่มในแก้ว แต่ต้องดื่มไม่ให้ ย้อยออกจากปากถ้าดื่มแล้วย้อยออกจากปากนั้นหมายถึง หนึ่งหยดน้ำจะเชื่อว่าแต่งงานอยู่ด้วยกันและจะมีลูกด้วย ก็จะไม่เลี้ยงหนึ่งหยดน้ำ นั้นหมายถึงหนึ่งคนเด็กที่จะเสียไป

วันรุ่งขึ้น แต่เช้าต้องตักน้ำด้วยกันทั้งเจ้าบ่าว เจ้าสาวเป็นอันดับแรก การที่ตักน้ำต้องสลับกัน ทางเจ้าบ่าวตักน้ำเข้าบ้านทางฝ่ายหญิงเช่นกัน ทางเจ้าสาวก็ตักน้ำเข้าบ้านทางฝ่ายชาย หลังจากเสร็จการตักน้ำ (ถ้าอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน) แล้ว ต่อไปในวันเดียวกันนั้นต้องตัดฟืน วันนี้ต้อง เป็นวันหยุดทั้งเจ้าบ่าว เจ้าสาวก็พากันไปตัดฟืนคนละหนึ่งตะกร้า เช่นเดียวกับการตักน้ำจะไปเข้าบ้าน ถ้าเป็น เจ้าบ่าวก็เข้าไปให้ฝ่ายฝ่ายเจ้าสาว เจ้าสาวก็จะนำเอาไปให้ทางฝ่ายเจ้าบ่าวเหมือนกัน (นี้หมายถึงอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันแต่งงาน)

แต่ถ้าอยู่คนละหมู่บ้าน คนละที่จะแต่งงานต้องไปที่หมู่บ้านฝ่ายเจ้าสาว ทำพิธีแต่งงานเสร็จ วันรุ่งขึ้นแต่เช้าก็ตื่นมาไปตักน้ำเข้า ฝ่ายเจ้าสาว จะไม่เหมือนแต่งในหมู่บ้านเดียวกัน ฟืนก็เช่นเดียวกัน ตักน้ำเอาไปเข้าบ้านเจ้าสาว หลังจากทำพิธีแต่งงานแล้วยังไม่เสร็จ ยังมีการกินเลี้ยงอีก ชาวลาหู่เรียกว่า เฮอะตะเว ครอบครัวยุคใหม่ที่ฐานะดีมีเงินก็แต่งคินนี้ กินเลี้ยงวันรุ่งขึ้นก็ได้ แต่ครอบครัวยุคใหม่ที่ฐานะไม่ดีก็แต่งอยู่กันไป และก่อนที่จะแต่ง พ่อแม่ทางเจ้าบ่าวว่าช่วงนี้ยังไม่มีเงินพอที่จะจัดงานเลี้ยงก็แล้วแต่ตกลงกับ พ่อ แม่ทางเจ้าสาวเอง ให้สองคนนี้แต่งงานอยู่ด้วยกันไปก่อนแล้วค่อยกินเลี้ยง (เฮอะตะเว)เมื่อไรที่จะกินเลี้ยง และจะฆ่าหมู เนื้อหมูตรงคอจะต้องให้กับคนที่

เป็นพ่อสื่อ แม่สื่อ พ่อสื่อ แม่สื่อนี้ ถ้าไม่ให้เนื้อหมูที่คอกักวันหลังจะเกิดปัญหา จะไม่ช่วยให้ ก็เลยยกคอกหมูต้องแบ่งให้เท่า ๆ กัน กับพ่อสื่อ แม่สื่อ ทั้งสองฝ่ายไปเป็นประเพณีสืบทอดกันมายาวนาน

การหย่าร้าง

การหย่าเป็นเรื่องที่ธรรมดาของลาหู่ เช่น หากพ่อแม่ผู้หญิงรู้สึกว่าการหย่ากันไม่รู้เรื่อง ก็อาจจะบังคับให้ลูกสาวเลิกแต่งงาน ให้ลูกสาวไปอยู่ที่อื่น กรณีอย่างนี้ถ้ามีสิ่งของมากเท่าไรก็ต้องให้ทางฝ่ายผู้ชาย ส่วนผู้หญิงไม่มีสิทธิ์ที่จะได้เพราะทางฝ่ายผู้หญิงเลิกเอง ถ้ากรณีนี้มีลูกแล้ว สามีกับภรรยาทั้งสองฝ่ายยินยอมจะหย่ากันแล้ว สิ่งของก็ต้องแบ่งเป็นสามส่วนเท่า ๆ กัน หนึ่งเพื่อลูก สองสามสามี และภรรยา จากนั้นต่างคนต่างไปแล้ว ส่วนลูกนี้ใครจะดูแลก็ได้สามี หรือภรรยา

การเจ็บป่วย

การเจ็บป่วยของชนเผ่าลาหู่ กรณีที่เจ็บป่วยเล็กน้อยก็จะให้ผู้เฒ่าผู้แก่หรือผู้ที่มีความรู้ด้านสมุนไพรเป็นผู้รักษาด้วยสมุนไพรที่หาได้จากในชุมชนหรือป่าใกล้ๆ และหากเป็นกรณีที่ค่อนข้างรุนแรงก็จะมีการรักษาตามแพทย์แผนปัจจุบัน ณ โรงพยาบาลหรือสถานอนามัยใกล้ชุมชน และเมื่อถึงวันอาทิตย์ที่ชนเผ่าลาหู่จะร่วมกันประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในโบสถ์ ก็จะมีการให้โตโบหรือสล่า หรือผู้นำทางจิตวิญญาณ สวดอธิษฐานเพื่อขอให้พระเจ้าช่วยบรรเทาอาการเจ็บป่วยตามความเชื่อ

การตาย

เมื่อมีคนตายในบ้าน คนในหมู่บ้านทุกครัวเรือนจะต้องนำข้าวสาร 1 ถ้วย และเทียนไข 1 เล่มไปให้กับญาติพี่น้องคนตาย และญาติพี่น้องคนตายต้องฆ่าไก่ 1 ตัว ทำพิธีเอาปีกไก่และขาไก่ เสียบไม้นำไปวางไว้ข้าง ๆ ศพ ซึ่งมีความเชื่อกันว่าปีกไก่จะทำให้วิญญาณนั้นขึ้นไปสู่สวรรค์ ส่วนขาไก่จะทำให้วิญญาณนั้นเชื่อน้ำดื่มและเหย้าหาอาหารกินได้และต้องมีไม้ กวาดจำลอง 3 มัด ทำมาจากหญ้าคานำไปวางตรงหัว ตรงเอว และตรงเท้าของศพ ตำแหน่งละมัดเพื่อไม่ให้ศพฟื้นขึ้นมา

ภาพที่ 48 การตาย

การฝังศพ

การฝังศพ ต้องมีไข่ไก่เพื่อใช้ในการหาสถานที่ฝังศพในป่าซึ่งเชื่อกันว่า ถ้าโยนไข่ขึ้นไปแล้วตกลงมาแตกแสดงว่าศพอยากจะถูกฝังตรงนั้น แต่ถ้าโยนไข่ขึ้นไปแล้วตกลงมาไม่แตก มีความเชื่อว่าศพไม่อยากจะถูกฝังตรง

นั้น ต้องหาที่ฝังใหม่ เมื่อหาที่ฝังศพได้แล้วก็ขุดดินที่ใช่แต่นั้นเอามาวางไว้ก่อนแล้วขุดหลุมให้ใหญ่ขึ้นพอที่จะใส่ศพได้ เมื่อฝังศพเสร็จแล้ว จะมีหมอดีมาทำพิธีกันวิญญาณ เพื่อไม่ให้คนที่ตายไปออกมาจากป่าช้าได้โดยเอาไม้ไผ่มาปักเป็นเครื่องหมายกากบาท และทำประตูปื่อเพื่อให้คนมาร่วมงานศพกลับไปช่องประตูเท่านั้น หากคนใดที่ไม่กลับช่องประตู มีความเชื่อว่าจิตวิญญาณของคน ๆ นั้นไม่กลับมาด้วยกัน

เมื่อเสร็จพิธีแล้วชาวบ้านจะต้องเอาใบไม้กลับมาเพื่อ นำมาประพรมน้ำมนต์ที่ผู้เฒ่าผู้แก่เตรียมไว้ ตรงทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อขับไล่สิ่งไม่ดีออกจากตัวเรา แล้วจึงจะเข้าหมู่บ้านได้ เมื่อเข้ามาในหมู่บ้านแล้ว จะต้องไปที่บ้านของผู้ตายก่อน แล้วถึงจะกลับไปบ้านของตนได้ แล้วภายใน 3 คืนจะต้องมาเยี่ยมที่บ้านผู้ตาย โดยมีความเชื่อว่าจะไปรื้อรับวิญญาณที่ล่องลอยไปตามวิญญาณศพ นอกจากนี้ยังเชื่อกันว่าคนที่ตายไปแล้ว ในคืนแรกนั้นวิญญาณจะกลับมาในบ้าน คืนที่สองวิญญาณจะมาถึงหัวบันไดบ้าน คืนที่สามวิญญาณจะมาอยู่นอกหมู่บ้าน และในคืนที่สี่ วิญญาณจะยืนร้องไห้ที่ประตูป่าช้า อยากจะออกมาจากป่าช้า มาใช้ชีวิตอย่างปกติ แต่ก็ออกมาไม่ได้ เพราะหมอดีทำประตูปื่อกันไว้

ภาพที่ 49 การฝังศพ

ลาหู่(ลาหู่ดำ)

การเกิด

การคลอดลูกนั้นต้องใช้ผ้าหรือเชือกผูกกับข้อบ้านเพื่อให้แม่เด็กจับ และมีแรงในการออกลูก เมื่อเด็กเกิดมาต้องตัดสายสะดือเด็กด้วยไม้ไผ่ หรือไม้เหี้ย จะไม่ใช่มีดตัดเพราะกลัวเด็ก จะเป็นบาดทะยัก จากนั้นก็ใช้เชือกผูกสายสะดือเด็กเอาไว้เพื่อไม่ให้เลือดไหลออกมา แล้วพ่อเด็กจึงนำลูกไปฝังไว้ใต้บันได โดยพยายามให้เรียบบ่อยที่สุดไม่ให้สัตว์มาคุ้ย และต้องฆ่าไก่ให้แม่เด็กกิน โดยต้องเป็นไก่ดำเท่านั้น เพราะเชื่อว่าจะทำให้ น้านมแม่มีคุณค่ามากขึ้น เมื่อลูกกินจะทำให้ลูกมีร่างกายแข็งแรงขึ้น ในกรณีที่เด็กเกิดมาอย่างปลอดภัยจะเอา ไปฝังไว้ที่ใต้บันไดบ้าน แต่ถ้าเด็ก

ภาพที่ 50 การเลี้ยงดูบุตร

เกิดมาแล้วเสียชีวิตต้องเอารกเด็กไปฝังในป่า คนทำคลอดส่วนใหญ่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่ เป็นผู้หญิง และมีประสบการณ์ในการทำคลอด ซึ่งตามธรรมเนียมแล้วพ่อแม่เด็กต้องให้เงินแก่คนที่มาทำคลอดด้วย 10 บาท ซึ่งในอดีตนั้นเงิน 10 บาทถือว่าเยอะมาก ในปัจจุบันชาวลาหู่เมื่อมีการตั้งท้อง แม่เด็กจะไปฝากท้องที่อนามัย หรือโรงพยาบาล และการคลอดลูกก็จะเป็นไปตามวิธีการของแพทย์แผนปัจจุบัน

การตั้งชื่อสำหรับเด็กเกิดใหม่ต้องใช้สิ่งของมาประกอบทำพิธี ได้แก่ ฝ้ายทำเป็นดอกไม้ เทียนไขจุดในพิธี และด้ายสำหรับผูกข้อมือให้เด็ก เมื่อโตโบสวดคาถาต่าง ๆ เสร็จแล้ว พ่อแม่เด็กต้องกราบ และรดน้ำล้างมือให้โตโบ เพื่อขอให้การทำพิธีนี้มีความใสสะอาด บริสุทธิ์แบบน้ำและมีการผูกข้อมือให้เด็ก ถ้าหมู่บ้านใดไม่มีโตโบ ต้องไปหาคนที่มียูกเยอะๆ อาจจะเป็นคนภายในหมู่บ้าน หรือคนหมู่บ้านอื่นก็ได้ให้ตั้งชื่อลูกให้ โดยพ่อแม่เด็กต้องฆ่าไก่ 1 ตัว ให้กับคนที่มาทำพิธีให้ เพื่อเป็นการขอบคุณที่ตั้งชื่อให้เด็ก และเด็กก็สามารถเรียกผู้ที่มาตั้งชื่อให้ว่าพ่อแม่ได้ แต่ในปัจจุบันการตั้งชื่อจริง จะตั้งเป็นภาษาไทยบางคนพ่อแม่ตั้งให้ บางคนหมอ พยาบาลตั้งให้ บางคนเจ้าหน้าที่เทศบาลตั้งให้ เมื่อไปแจ้งเด็กเกิด โดยดูจากตำราตั้งชื่อ สำหรับชื่อเล่นก็ยังเป็นภาษาลาหู่อยู่ โดยพ่อแม่เด็ก หรือผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเป็นคนตั้งให้

การตาย

เมื่อมีคนตายในบ้าน คนในหมู่บ้านทุกครัวเรือนจะต้องนำข้าวสาร 1 ถ้วย และเทียนไข 1 เล่มไปให้กับญาติพี่น้อง คนตาย และญาติพี่น้องคนตายต้องฆ่าไก่ 1 ตัว ทำพิธีเอาปีกไก่และขาไก่ เสียบไม้นำไปวางไว้ข้าง ๆ ศพ ซึ่งมีความเชื่อกันว่าปีกไก่จะทำให้วิญญาณนั้นขึ้นไปสู่สวรรค์ ส่วนขาไก่จะทำให้วิญญาณนั้นเชื่อน้ำดื่มและเชียวหาอาหารกินได้ และต้องมีไม้กวาดจำลอง 3 มัด ทำมาจากหญ้าคานำไปวางตรงหัว ตรงเอว และตรงเท้าของศพ ตำแหน่งละมัด เพื่อไม่ให้ศพฟื้นขึ้นมา เพราะเชื่อกันว่าถ้าคนตายอยู่ในช่วงเกิดจันทรุปราคา ศพจะฟื้นคืนชีพจึงต้องมีไม้กวาดไว้สำหรับตีศพ ไม่ให้ฟื้นขึ้นมา นอกจากนี้ยังต้องมีไข่ไก่เพื่อใช้ในการหาสถานที่ฝังศพในป่าช้าซึ่งเชื่อกัน ว่า ถ้าโยนไข่ขึ้นไปแล้วตกลงมาแตกแสดงว่าศพอยากจะถูกฝังตรงนั้น แต่ถ้าโยนไข่ขึ้นไปแล้วตกลงมาไม่แตก มีความเชื่อว่าศพ ไม่อยากจะถูกฝังตรงนั้น ต้องหาที่ฝังใหม่ เมื่อหาที่ฝังศพได้แล้วก็ขุดดินที่ไข่แตก นั้นเอามาวางไว้ก่อนแล้วขุดหลุม ให้ใหญ่ขึ้นพอที่จะใส่ศพได้ นำไม้ที่ผ่าเป็นชิ้นเล็กมาเรียงลงในหลุมศพเพื่อไม่ให้วิญญาณของคนล่องลอยไป กับศพ คนที่มาช่วยพิธีฝังศพทุกคน เมื่อฝังศพเสร็จแล้ว ก็เอาก่อนดินที่ขุดไว้มาวางบนหลุม โดยวางให้ตรงกับหัวใจของศพ เมื่อฝังศพเสร็จแล้ว จะมีหมอผีมาทำพิธีกันวิญญาณ เพื่อไม่ให้คนที่ตายไปออกมาจากป่าช้า ได้โดยเอาไม้ไผ่มาปัก เป็นเครื่องหมายกากบาท และทำประตูเพื่อที่ให้นคนมาร่วมงานศพกลับไปช่องประตูเท่านั้น หากคนใดที่ไม่กลับช่อง ประตู มีความเชื่อว่าจิตวิญญาณของคน ๆ นั้นไม่กลับมาด้วยกัน

เมื่อเสร็จพิธีแล้วชาวบ้านจะต้องเอาใบไม้กลับมา เพื่อนำมาประพรมน้ำมนต์ที่ผู้เฒ่าผู้แก่เตรียมไว้ ตรงทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อขับไล่สิ่งไม่ดีออกจากตัวเรา แล้วจึงจะเข้าหมู่บ้านได้ เมื่อเข้ามาในหมู่บ้านแล้ว จะต้องไปที่บ้านของผู้ตายก่อน แล้วถึงจะกลับไปบ้านของตนได้ แล้วภายใน 3 คืนจะต้องมาเยี่ยมที่บ้านผู้ตาย โดยมีความเชื่อว่า จะไปรอรับวิญญาณที่ล่องลอยไปตามวิญญาณศพ นอกจากนี้ยังเชื่อกันว่าคนที่ตายไปแล้ว ในคืนแรกนั้นวิญญาณจะกลับมาในบ้าน คืนที่สองวิญญาณจะมาถึงหัวบันไดบ้าน คืนที่สามวิญญาณจะมานอกหมู่บ้าน และในคืนที่สี่ วิญญาณจะยืนร้องไห้ที่ประตูป่าช้า อยากจะออกมาจากป่าช้า มาใช้ชีวิตอย่างปกติ แต่ก็ออกมาไม่ได้ เพราะหมอผี ทำประตูผีกันไว้

ภาพที่ 51 พิธีการฝังศพ ตามความเชื่อของชาวสวเขตรัสต์

เมื่อครบ 15 วันหลังการตาย พวกพี่น้องจะต้องไปทำพิธีส่งผี ต้องพาหมอผี และชาวบ้านไปรวม และเอาไก่ไปทำพิธีส่งผี หมอผีก็จะกล่าวว่าจงขอให้มีความสุขเป็นสุข เข้าวันนี้ญาติพี่น้องก็จะอาลัย และอย่ามาหลอกพี่น้อง อย่ามาหาญาติ ชาวลาหู่มีความเชื่อว่า ถ้าไม่ไปส่งผี ผีจะมารบกวนเรา เช่น เราจะฝันร้าย หรือเมื่อทำไร่ทำสวนผลผลิตออก แล้วผีกลับมาเป็นในรูปแบบนก หรือแมลงมาทำลายผลผลิต จนเสียหายหมดสิ้น

ภาพที่ 52 พิธีการรำลึกถึงผู้ล่วงลับ

การเจ็บป่วย

ชาวลาหู่มีวิธีการรักษาอาการเจ็บป่วย ได้แก่ รักษาด้วยสมุนไพร ที่มีในท้องถิ่นด้วยวิธีการต้ม กิน นวด ประคบ จับเส้น และการเป่าคาถากำกับ เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น ใช้ควบคู่ยาแผนปัจจุบันที่มีจำหน่ายตามร้านค้าของชุมชน เป็นที่นิยมรองจากสมุนไพร โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญ และความนิยมในการใช้ยาแก้ปวดลดไข้ เช่น ยาพาราเซตามอล ทิฟฟี ควบคู่กับการดื่มน้ำต้มสมุนไพร

หากการรักษาอาการเจ็บป่วยไม่เป็นผล จะรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยการถามผี เทพเจ้า ตามความเชื่อดั้งเดิมว่าเกิดมาจากการกระทำของผีร้าย ดังนั้นเมื่อบ้านใดมีคนป่วย จึงต้องมีการทำบุญโดยให้หมอผีหรือปู่จ้องเป็นผู้ทำพิธี สิ่งที่ใช้ในการประกอบพิธีคือ น้ำชา ยาเส้น ข้าวตอก และสายสิญจน์ โดยปู่จ้องจะนำของเหล่านี้ไปใส่ในตะกร้าที่ทำมาจากไม้ไผ่ เรียกว่า ฟู้อิ้ว แล้วเป่าคาถา นำไปวางที่แท่นตรงกลางลานเต็นจะคี การทำบุญจะมีการเลี้ยงอาหาร โดยช่วงเช้าจะมีการฆ่าไก่ ส่วนตอนเย็นจะฆ่าหมู ส่วนตัวของผู้ป่วย ปู่จ้องจะท่องคาถาแล้วนำสายสิญจน์ถักเปียเป็นเส้นเล็ก ๆ เอาเงินแถบ (เงินรูป) หรือเอาเหรียญมาร้อยแล้วนำไปห้อยคอผู้ป่วย ส่วนตอนกลางคืน เวลา 22.00 น. จะมีการเดินจะคีไปจนถึงเวลา 23.00-24.00 น. ถือเป็นอันเสร็จพิธี ถ้าหากหลังจากการทำบุญผู้ป่วยอาการยังไม่ดีขึ้น ต้องมีการทำบุญอีกครั้ง ถ้าผู้ป่วยหนักจะต้องไปนอนบ้านปู่จ้องเพื่อทำพิธีเรียกขวัญ ซึ่งจากในอดีตจะใช้พิธีกรรมตามความเชื่อเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันนี้ชาวบ้านจะใช้วิธีการเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล หรือ สถานพยาบาลเป็นส่วนใหญ่

การฟื้นฟูอาการเจ็บป่วยของชาวลำพูน จะใช้วิธีการต้มน้ำต้มสมุนไพร อาบน้ำยาต้มสมุนไพร และการเป่าคาถากำกับ บางครั้งก็มีการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับการดูแลสุขภาพแผนปัจจุบันบ้าง เช่น เกิดอุบัติเหตุต้องเข้าเฝ้าโดยแพทย์โรงพยาบาล แต่ก็จะมีการเป่าคาถา นวดประคบด้วยความรู้ดั้งเดิมโดยหมอชาวลำพูน ควบคู่กัน ถ้าไม่สบายก็จะดูแลสุขภาพโดยการกินยาแผนปัจจุบัน และยาสมุนไพร คนป่วยส่วนใหญ่เชื่อว่าถ้าไม่สบายจะต้องงดกินเนื้อสัตว์ จะต้องกินแต่ข้าวต้มใส่เกลือ หรือข้าวต้มผัก น้ำต้มผัก สำหรับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์จะห้ามกินอาหารรสเผ็ดจัด และหลังจากการคลอดบุตรระยะที่ให้นมบุตร จะให้กินข้าวต้มผักต้ม และใบยอต้มเพื่อต้ม เพราะจะทำให้มีน้ำนมเยอะ นอกจากนี้ยังมีสมุนไพร เช่น ยาปลา ซึ่งทำจากรากไม้หลายชนิด ยาแก้ใช้เปลือกไม้มาต้ม และใช้หัวไหล (สุปชีมา) ใช้ต้มน้ำอาบ มอต่อผะ ใช้ใบผิงไฟให้ร้อนแล้วนำมาวางที่ท้องแก้ท้องอืด ปวดท้อง

การสู่ขวัญ

พิธีทำบุญเรียกขวัญ หรือที่เรียกว่า “บูตี่เว จู้อือเลอ” เป็นพิธีทำบุญโดยการสร้างสะพานเล็กบริเวณริมทางเดินเข้า – ออกหมู่บ้าน โดยมีหมอพิธีเป็นผู้ทำพิธี ในงานนี้ต้องฆ่าหมูเพื่อเซ่นผีเรือน ผูกข้อมือ สวดอวยพร และเดินรำบวงสรวงเทพเจ้า เพื่อขอให้สมาชิกในหมู่บ้านอยู่ดีกินดีปราศจากโรคภัย พิธีดังกล่าวนี้จะกำหนด วันมงคลสำหรับการทำพิธี

แต่งงาน

ชาวลำพูน มีอิสระในการเลือกคู่ครอง มีสัมพันธ์ทางเพศในอายุน้อย ไม่ชอบแต่งงานกับหญิงสาวบ้านเดียวกัน การแต่งงาน การหย่า ของชาวลำพูน จะต้องมีการฆ่าหมู เพื่อสังเวยแก่ผีที่กลางลานใหญ่ของหมู่บ้าน เป็นที่สำหรับเต้นจะคี่ในช่วง งานปีใหม่หรือ มีพิธีทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ พิธีกินข้าวใหม่ เป็นต้น

การจับสาวชาวลำพูนจะเป็นช่วงเทศกาลปีใหม่ เพราะหนุ่มโสดจะว่างแล้วจะจับเป็นกลุ่มกันไปตระเวนหาสาวหมู่บ้านอื่น ๆ วิธีการติดต่อก็คือ ใช้เด็กเป็นสื่อกลาง พอไปถึงหมู่บ้านจะเรียกเด็กๆ มาคุยแล้วบอกให้เด็กว่าไปบอกให้สาว ๆ ว่าหนุ่มมาเที่ยวเด็กๆ ก็ดีใจรีบไปส่งข่าวให้กับสาว ๆ ส่วนสาว ๆ ก็เตรียมอาหารแล้วจะต้อนรับ หนุ่มรับประทานอิ่มแล้ว คว้าใครชอบคนไหนจะจับไปคุยกัน การจับสาวของชาวลำพูนง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน

การเริ่มพิธีการแต่งงานทางฝ่ายชายเป็นฝ่ายไปสู่ขอก่อน แล้วฝ่ายหญิงยินยอม หรือ ยอมรับ เป็นการเสร็จพิธีสู่ขอ ทางฝ่ายเจ้าบ่าวก็นัด วัน ค่ำที่มาทำพิธีแต่งงานอีกที แล้วฝ่ายเจ้าบ่าวกลับไปหาสิ่งของที่จะไปตามทีนัดการไว้

ทางฝ่ายเจ้าบ่าวต้องเตรียมข้าวของ เช่น ทางเจ้าบ่าวหา ไก่ 2 ตัว และค่าหมั้นอีก 30 บาท และต้องมีพ่อสื่อฝ่ายเจ้าบ่าวเป็นตัวแทน พ่อ แม่ ทางฝ่ายเจ้าบ่าว ต้องรับคำสั่งจากพ่อ แม่ ไปพูดคุย ให้กับฝ่ายเจ้าสาว และฝ่ายเจ้าสาวก็มีพ่อสื่อแม่สื่อเช่นเดียวกัน ที่จะพูดคุยต่อลงกัน ในคืนที่เข้าทำพิธีแต่งงาน จะมีแก้วน้ำที่จะใส่น้ำ 1 ใบ และมีเชือกที่จะผูกข้อมืออีก 2 เส้น มีสิ่งนี้แล้วพ่อหมอก็จะกล่าวคำอวยพรให้ทั้งสอง หลังจากนั้นพ่อหมอก็เอาน้ำให้ทั้งเจ้าบ่าว เจ้าสาวตมน้ำในแก้ว แต่ต้องดื่มไม่ให้ย้อยออกจากปาก ถ้าตมน้ำย้อยออกจากปากนั้น หมายถึงหนึ่งหยดน้ำจะเชื่อว่าแต่งงานอยู่ด้วยกันเมื่อมีลูกจะไม่ได้เลี้ยง เพราะหนึ่งหยดน้ำเท่ากับเด็กคนหนึ่งที่จะเสียไป

ในวันรุ่งขึ้นเจ้าบ่าวเจ้าสาวต้องตักน้ำด้วยกันเป็นอันดับแรก การที่ตักน้ำต้องสลับกัน ทางเจ้าบ่าวตักน้ำเข้าบ้านทางฝ่ายเจ้าสาว และทางเจ้าสาวก็ตักน้ำเข้าบ้านทางฝ่ายเจ้าบ่าว หลังจากเสร็จการตักน้ำ (ถ้าอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน) แล้ว ต่อไปในวันเดียวกันนั้นต้องตัดพิน โดยเจ้าบ่าวและเจ้าสาวพากันไปตัดพินคนละหนึ่งตะกร้า เช่นเดียวกับการตักน้ำ โดยตัดสลับบ้านกัน แต่หากเจ้าบ่าวเจ้าสาวอยู่คนละหมู่บ้าน งานแต่งงานต้องไปที่หมู่บ้านฝ่ายเจ้าสาว ทำพิธีแต่งงานเสร็จ วันรุ่งขึ้นแต่เช้าก็ตื่นมาไปตักน้ำเข้า ฝ่ายเจ้าสาว จะไม่เหมือนแต่งในหมู่บ้านเดียวกัน ฟินก็เช่นเดียวกัน หลังจากทำพิธีแต่งงานแล้วจะมีการกินเลี้ยง ชาวลาหู่เรียกว่า แคะจะเว ครอบครัวที่ฐานะดีมีเงินก็แต่งคีนนี้ กินเลี้ยงวันรุ่งขึ้นก็ได้ แต่ครอบครัวที่ฐานะไม่ค่อยดีก็แต่งอยู่กันไปแล้วจัดงานเลี้ยงทีหลัง แต่เมื่อไรที่จะกินเลี้ยง และจะฆ่าหมู เนื้อหมูตรงคอจะต้องให้กับคนที่เป้นพ่อสื่อ แม่สื่อ พ่อสื่อ แม่สื่อนี้ ถ้าไม่ให้เนื้อหมูที่คอกหากเจ้าบ่าว เจ้าสาวแต่งงานกันไปวันหลังจะเกิดปัญหา พ่อสื่อ แม่สื่อจะไม่ช่วยพแก้ปัญหาให้ ก็เลยต้องยกคอกหมูให้โดยแบ่งให้เท่า ๆ กัน ซึ่งเป็นประเพณีสืบทอดกันมายาวนาน

การหย่าเป็นเรื่องที่ธรรมดาของลาหู่ เช่น หากพ่อแม่ผู้หญิงรู้สึกว่าการหย่ากันไม่รู้เรื่อง ก็อาจ บังคับให้ลูกสาวเลิกแต่งงาน ให้ลูกสาวไปอยู่ที่อื่น กรณีอย่างนี้ถ้ามีสิ่งของมากเท่าไรก็ต้องให้ทางฝ่ายผู้ชาย ส่วนผู้หญิงไม่มีสิทธิ์ที่จะได้เพราะทางฝ่ายผู้หญิงเลิกเอง ถ้ากรณีมีลูกแล้ว สามีกับภรรยาทั้งสองฝ่ายยินยอมจะหย่ากัน แล้วสิ่งของก็ต้องแบ่งเป็นสามส่วนเท่า ๆ กัน สำหรับลูก สามี และภรรยา

ภาพที่ 53 การแต่งงาน ตามความเชื่อศาสนาคริสต์

ลาหู่แซแล (ลาหู่เหลือง)

ประเพณีกินวอ

เป็นการเฉลิมฉลองปีใหม่ของชาวเขาเผ่าลาหู่ ในภาษาลาหู่ เรียกว่า ประเพณีเขาเจ้าเว แปลว่า ปีใหม่ การกินวอ เป็นช่วงวันเซ่นไหว้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำดอย(ผีหลวง) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน(ผีเมือง) รวมถึงยังเป็นช่วงเวลาที่เหล่าบรรดาญาติพี่น้อง ได้กลับมาร่วมงาน พร้อมหน้าพร้อมตากันที่บ้าน การจัดงานปีใหม่อการกินวอนี้ อาจจะจัดไม่พร้อมกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละหมู่บ้าน แต่จะมีการตกลงร่วมกันให้จัดในช่วงเวลาที่สมาชิกในกลุ่มตนเสร็จสิ้นจากภาระกิจการงานต่างๆ เมื่อไหร่ ก็ตามส่วนมากก็จะทำเหมือนกันและเริ่มพร้อมกัน เมื่อเก็บเกี่ยวพืชผลของตนเสร็จแล้วก็จะจัดงานกินวอขึ้น

ภาพที่ 54 ลานจะคีของลาหู่แซแล (ลาหู่เหลือง)

ในงานเลี้ยงวันปีใหม่ของ ลาหู่ จะมีการใช้ หมูดำ เป็นหลักในการสังเวยและการเลี้ยงกัน กล่าวคือ จะมีการฆ่าหมูดำ แล้วเอาส่วนที่เป็นเนื้อหมูและหัวของหมู นำไปเซ่นสังเวยต่อเทพเจ้าอ้อซา ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่ชาวลาหู่ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก พร้อมกับข้าวเหนียวหนึ่งท่อนแล้วมาตำให้เหนียว เมื่อเสร็จแล้วก็ปั้นให้เป็นก้อนกลมๆ เรียกว่า "อ่อมุ" บางทีจะได้ยินเรียกกันว่า "ข้าวปุก" แล้วจึงนำเนื้อหมูดังกล่าว มาปรุงหรือทำเป็นอาหารเลี้ยงกันอย่างเต็มที่

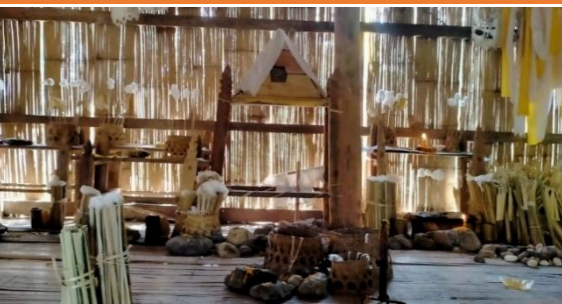
ในช่วงจัดงานตั้งแต่หัวค่ำจะมีการเต้นรำของชนเผ่าลาหู่ คือ การเต้น "จะคี" การเต้นจะมีหลายจังหวะ จะเต้นจังหวะอะไรนั้นขึ้นอยู่กับคนตีกลองและคนเป่าแคนลาหู่ โดยจะเต้นเป็นวงกลมรอบต้นวอที่ตั้งไว้กลางหมู่บ้าน และจะเต้นกันไปตลอดทั้งคืนจนถึงรุ่งสาง นอกจากนี้ยังมีการละเล่นตามชนเผ่าลาหู่การแข่งขันลูกข่าง และยังมี การจุดประทัดอีกด้วย

พิธีกินข้าวใหม่ หรือที่เรียกว่า “จาสือ จ่าเลอ” เป็นพิธีที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันกับวันขึ้นปีใหม่ พิธีนี้เป็นการนำผลผลิตทางการเกษตร อาทิ ข้าวและผลผลิตอื่น ๆ ในไร่ โดยชาวลาหู่เชื่อว่าผลผลิตข้าวได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเทพเจ้า ดังนั้นจึงต้องมีพิธีกินข้าวใหม่เพื่อบวงสรวงต่อเทพเจ้าโดยตรง เป็นการขออนุญาตเกี่ยวข้าว

มาบริเวณ พิธีนี้จะมีขึ้นในช่วงเดือนกันยายน ช่วงเวลาประกอบพิธีมี 4 วัน คือ ประกอบพิธี 1 วัน รดน้ำดำหัว ผู้เฒ่าผู้แก่ 1 วัน พักผ่อน 2 วัน

ศาสนาและความเชื่อ

ภายในวัดของชาวลาวผู้แดง

การเข้าโบสถ์ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์

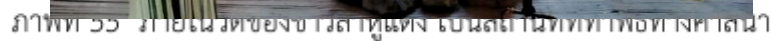
การบูชาพระพุทธรูปเจ้า

6.ศาสนาและความเชื่อ

ศาสนา/ลัทธิ

ลาวผู้แดง นับถือศาสนาพุทธ เคารพและศรัทธาในตัวพระพุทธรูปเจ้า ไม่มีพระสงฆ์ มีผู้นำทางศาสนาอาจเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้ดำเนินการด้านพิธีบูชาสักการะพระพุทธรูปเจ้า ผู้นำศาสนาจะต้องถือศีลจะ ไม่กินเนื้อสัตว์ใหญ่ และเป็นผู้มีความรู้เรื่องคาถา และสมุนไพรรักษาโรคต่างๆ ทุกวันพระชาวลาวผู้แดงจะนำของไปสักการะที่วัดในตอนเช้า ไม่กินเนื้อสัตว์ ไม่ทำงานแต่จะพักผ่อนอยู่กับบ้าน และในตอนหัวค่ำจะรวมกันไปตีกลองเต้นจะคืนวัดเพื่อสักการะและขอพร

หู่ดำ และลา

A group of people, including children and adults, are gathered in a church for a service. They are standing and holding papers, likely participating in a song or prayer. A large wooden cross is visible on the wall behind them.

ภาพที่ 56 การเข้าโบสถ์ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์

ชาวลาคู หรือมูเซอ นับถือผี มีบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลัก แต่ปัจจุบันก็มีการนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาคริสต์ มากขึ้น มีความเชื่อที่มีพิธีกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิต การเกิด เจ็บ ตาย บุคคลที่มีอิทธิพลในหมู่บ้านมากที่สุด ได้แก่ พ่อครู หรือปู่จ้อง การตัดสินใจสำคัญของหมู่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้านและทุกคนจะต้องฟังความคิดเห็นของ พ่อครูเป็นหลัก ซึ่งหัวหน้าหมู่บ้านกับพ่อครูอาจจะเป็นคนเดียวกัน ที่เป็นผู้นำทางพิธีกรรมเป็นผู้ทำนายทายทัก รักษาอาการเจ็บป่วยด้วยสมุนไพรหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นฐานความเชื่อของลาคูนี้ จะนับถือพระเจ้า หรือ(เอ้อซา) ชาวลาคูมีความเชื่อเรื่องภูต ผี ขวัญ วิญญาณ ผสมผสานไปด้วยกัน

ความเชื่อเรื่องพระเจ้า (อือซา)

ถือเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ให้กำเนิดโลกและความดีทั้งปวง การบูชาสวดอ้อนวอน อ้อชา ถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะบันดาลให้ทุกคนสมบุญพูนสุข ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ อย่างเช่นเทศกาลปีใหม่ หรือกินวอ (เขาะจาเว) ช่วงปลายเดือนมกราคม หรือเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ทุกหลังคาเรือน ทุกหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านก็ต้องทำการบูชา และสวด ผลผลิตที่ได้ในรอบปีนั้นๆ ให้กับ อ้อชา เพื่อได้รับประทาน และได้รับรู้ รับทราบ บวกกับขอโชคลาภในปีต่อไป เช่น ในปีนี้ผลผลิตได้เท่านี้ทำถวายให้ท่านอ้อชา หนึ่งถ้วย - จาน ท่านอ้อชารับประทาน และได้รับรู้ ปีหน้าขอผลผลิตให้ได้ เก้าเท่า เก้าถ้วย - จาน เป็นต้น

ภาพที่ 57 การบูชาพระพุทเจ้า

ความเชื่อเรื่องผี

ผีนั่น ชาวลาหู่เชื่อว่า มีอยู่ทั่วไปแต่มีทั้งผีดี และร้าย ตั้งแต่ในเรือนไปจนทั่วบริเวณหมู่บ้าน เช่น ผีหมู่บ้าน ผีเรือน เป็นผีที่คอยให้ความคุ้มครอง ส่วนผีน้า ผีป่า ผีตอยและผีอื่นๆ ที่อยู่นอกบ้าน ถือเป็นผีร้ายที่ให้โทษต่อคน ตัวอย่าง เช่น ผีบ้าน ผีเรือน ที่ชาวไทยเรียกว่าศาลพระภูมิ หรือเจ้าที่ในหมู่บ้านก็ช่วยคุ้มครองสมาชิก ในครอบครัวนั้นๆ เช่นกับชาวไทยพุทธ ผีป่า หรือเจ้าที่เจ้าทางในป่า เหมือนกันเมื่อคนเข้าไปทำสิ่งไม่ดีให้กับสถานที่ๆ นั้น หรือที่ชาวไทยเรียกว่าลบลู่ผีป่า ผีเขา หรือเจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าที่ ที่แห่งนั้น มันก็จะทำคนคนนั้นมีอันเป็นไป

รักถิ่นฐานผูกพันบ้านเกิด

และถ้าคนคนนั้นรู้ตัวเองว่าได้กระทำผิดไว้ แล้วได้ไปลบหลู่ที่แห่งนั้น แล้วก็ไปหาหมอผีมาแก้บน หรือทำพิธีตามความเชื่อชาวลาหู่เกี่ยวกับผี

ความเชื่อเรื่องวิญญาณ หรือขวัญ

วิญญาณ หรือขวัญ เป็นภาคจิตของร่างกาย คล้ายกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ของคนไทย หากวิญญาณออกจากร่าง หรือถูกผีร้ายกระทำ เจ้าของร่างกายจะเจ็บป่วย ความเชื่อชาวลาหู่ ขวัญ วิญญาณ คือช่วงที่คนไม่ค่อยมีแรง ไม่สบายบ่อยๆ ครั้งนั้น ชาวลาหู่ก็จะไปหาโตโบ ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนา ทำพิธีไสยศาสตร์จุดเทียนแล้วสวด กล่าวตามวิธีโตโบ โตโบทำเสร็จพิธี และรู้ว่าจะต้องทำอะไรซึ่งผู้ป่วยก็ถามว่า จะทำอะไร และจะต้องแก้ในด้านไหน แล้วโตโบก็จะตอบ และบอกตามจริงที่ได้รับคำสั่ง จากเบื้องบนให้กับคนที่ไม่สบาย รับรู้ และให้กลับไปแก้ตามจริงที่โตโบบอก เช่น ช่วงนี้บุญมีไม่มากแล้วนะ และขวัญหาย วิญญาณไม่อยู่กับเนื้อกับตัว ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วผู้ป่วยหรือผู้ไม่สบายก็ต้องรับหาหมอผี ทำพิธีแก้สิ่งเหล่านี้ การทำพิธีมีดังนี้ พิธีเล็กๆ ทำพิธีหา บุญก็จะมิได้ก็ได้ หมูก็ได้ พิธีเล็กๆ ก็ไก่ พิธีใหญ่ๆ ก็หมูได้ น้าหมู - ไก่มาฆ่าเลี้ยงให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อที่จะขอบุญคนในหมู่บ้าน และคนในหมู่บ้านก็ผูกข้อมือ และอวยพรให้กับคนไม่สบายคนๆ นั้น ขวัญ ถ้าขวัญหายชาวลาหู่จะมีวิธี เช่น ชาวลาหู่รู้ว่าขวัญหาย ก็จะหาไก่หนึ่งตัว เพื่อที่จะนำมาทำพิธีเรียกขวัญตามวิธีชาวลาหู่ ขวัญกลับมาหรือยังอย่างไรนั้นต้องฆ่าไก่ ตัวที่ทำพิธีแล้วก็มาทำ กินกันเองในกลุ่มหมอผี หรือผู้เฒ่าเพียงไม่กี่คนเท่านั้น พอกินเสร็จหมอผี หรือผู้เฒ่า ผู้แก่ก็จะดูที่กระดูกไก่ ก็จะรู้ว่าขวัญกลับมาหรือยัง ก็จะรู้ทันที

ความเชื่ออื่นๆ

- ไม่ควรนำผ้าถุงของผู้หญิงติดตัวเวลาไปล่าสัตว์ เพราะจะทำให้เกิดการมั่ว และยิงคนผิดได้
- ห้ามผู้หญิงจับอาวุธ เช่น อุปกรณ์ล่าสัตว์ต่างๆ ของผู้ชาย เพราะจะทำให้อาวุธนั้นไม่แม่นยำเวลาไปล่า

สัตว์

ดนตรี/นาฏศิลป์/การเล่นพื้นบ้าน

แคน (หน่อ)

กลอง (จะโก)

การเต้นจะคี (ปอย เต เว) ของชาวลาคู

7.ดนตรี/นาฏศิลป์/การเล่นพื้นบ้าน

- ดนตรีพื้นบ้านของชนเผ่าลาหู่

ชนเผ่าลาหู่ : เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีประเภทเป่า

ภาพที่ 58 แคน (หน่อ)

แคน (หน่อ)

วิธีการทำเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

วัสดุอุปกรณ์

ลูกน้ำเต้า (อีมะโก)

ไม้เอี้ย (โป, มะพร้าว) ขี้ผึ้ง (แปบิฮ้อ)

วิธีการทำ

1. นำลูกน้ำเต้าที่แห้งแล้วมาเจาะรูทั้ง 2 ข้างของลูกน้ำเต้า
2. เอาเมล็ดน้ำเต้าข้างในออกให้หมด
3. ตัดไม้เอี้ยที่แห้งแล้ว 5 อันสั้นยาวตามลำดับ แต่อันที่ยาวที่สุดต้องยาวเท่ากัน 2 อัน
4. นำไม้ที่ตัดแล้วมาใส่ในลูกน้ำเต้าที่เจาะรูไว้
5. นำขี้ผึ้งมาปิดรูตรงที่ใส่ไม้ไว้เพื่อให้แน่น

ส่วนใหญ่แล้วมักใช้ในงานปีใหม่ แต่ก็ใช้ไปทั่วไปด้วยเช่นกัน

เครื่องดนตรีประเภทตี ภาพที่ 59 กลอง (จะโก)	กลอง (จะโก) วัสดุอุปกรณ์ 1. ไม้เนื้อแข็งขนาดใหญ่ 2. หนังวัว หรือหนังควาย 3. เชือก 4. มีด 5. ขวาน 6. สว่าน 7. หวาย 8. ขี้ผึ้ง 9. เศษแก้ว หรือใบมะขวิด วิธีการทำ 1. ตัดไม้เนื้อแข็งมาตามขนาดที่ต้องการจะทำ 2. แกะเป็นรูปร่างกลอง 3. เจาะรูไม้ข้างในให้โปร่ง 4. นำหนังวัว หรือหนังควายมาปิดรูข้างบนที่เจาะรูไว้ และต้องดึงหนังวัว หรือหนังควายให้แน่นที่สุด 5. ใส่ขี้ผึ้งตรงกลางของหนังวัวหรือหนังควาย เพื่อให้เสียงดี และดัง 6. ใช้เชือกมัดหนังวัวหรือหนังควายอีกที 7. ทำสายสะพายไว้คล้องคอเมื่อเวลาตีกลอง 8. ใช้เศษแก้ว หรือใบมะขวิดขัดผิวเนื้อไม้ให้เรียบ กลอง จะใช้ตีในเฉพาะพิธีกรรมเท่านั้น เช่น ใช้ตีช่วงปีใหม่เป็นส่วนใหญ่ และรองลงมา ก็ใช้ในวันคล้ายวันเกิดของหมู่บ้านจะมีวันตีเดือนละ 2 ครั้ง คือในเดือนขึ้น กับเดือนลง หรือขึ้น 15 ค่ำ และแรม 15 ค่ำทุกเดือน
ขลุ่ยไม้ไผ่ (แล็กขลุ่ย) ภาพที่ 60 ขลุ่ยไม้ไผ่	ขลุ่ยของลาหู่แบ่งออกเป็น 4 ชนิดคือ แบบ 1 รู, 2 รู, 4 รู และ 5 รู วัสดุอุปกรณ์ ไม้ไผ่หรือไม้เอี้ย มีดปลายแหลม วิธีการทำ 1. เอา ไม้ไผ่มาตัดตามชนิดของขลุ่ย เช่น ถ้าเป็นขลุ่ย 1 รู ไม้ไผ่ก็ต้องตัดให้สั้น ถ้าเป็นขลุ่ยแบบ 2 รูขึ้นไป ก็ต้องเพิ่มความยาวของขลุ่ยขึ้นไปอีก 2. เอามีดปลายแหลมเจาะรูไม้ไผ่ตามแบบที่ต้องการ โดยระยะห่างของแต่ละรู ต้องเท่ากัน 3. ทดลองเป่าดูว่าเสียงดีหรือไม่ถ้าเสียงยังไม่ดี ก็ต้องตัดส่วนท้ายของขลุ่ยออกไปทีละนิดจนกว่าเสียงจะดี ใช้เป่าเล่นได้โดยไม่จำเป็นต้องจำกับเทศกาลเป่าได้ทุกยามว่าง หรือเหงา ๆ ขึ้นมาก็เป่าเป็นเพลงตามแต่ความสามารถได้

จิ้งหน่อง (อ้าทา) ภาพที่ 61 จิ้งหน่อง (อ้าทา)	วัสดุอุปกรณ์ -ไม้ไผ่ วิธีการทำ 1. เอาไม้ไผ่มาตัดยาวประมาณ 1 คืบเพื่อเอาไว้เก็บอ้าทา 2. เอาไม้ไผ่มาผ่าเป็นชิ้นเล็กๆ 2 ชิ้น กว้างประมาณ 1 ซม. ยาวประมาณ 15 ซม. 3. เอาไม้ไผ่ทั้ง 2 ชิ้นมาตัดปลายให้แหลมยาวประมาณ 1 นิ้ว เพื่อใช้ตีตีเวลาเป่า 4. ต่อกจากปลายแหลมก็จะต้องเหลาไม้ให้บางๆ อีกยาวประมาณ 1 นิ้วครึ่ง 5. ผ่า ไม้ออกเป็น 3 ส่วนยาวประมาณ 3 นิ้วส่วนตรงกลางของไม้ซึ่งจะทำการลิ้นนั้น จะต้องตัดส่วนท้ายให้ขาด เหลาให้กลมและยาวประมาณ 1 นิ้วครึ่ง 6. ทำอ้าทาเหมือนกันทั้งหมด 2 อัน จิ้งหน่องเช่นเดียวกันกับขลุ่ยเล่นได้ทุกเวลา ไม่จำต้องเทศกาล
ซ้อง (โปโกโล) ฉิ่ง (และแส) ภาพที่ 62 ซ้อง (โปโกโล) และฉิ่ง (และแส)	เครื่องดนตรีทั้ง 2 ชนิดนี้ ชาวบ้านไม่สามารถทำขึ้นมาเองได้ ต้องไปหาซื้อมาจากที่อื่น หรือได้มาจากการ แลกเปลี่ยนสินค้ากับคนต่างถิ่น เนื่องจากชาวบ้านไม่มีวัสดุอุปกรณ์ในการทำเครื่องดนตรีทั้ง 2 ชนิดนี้ ฉิ่ง และซ้อง ใช้เฉพาะในประเพณี เช่น ประเพณีกินวอ หรือปีใหม่ (เขาะจาเว) ของชาวลาหู่ แต่ซ้องโตโบ ซึ่งเป็นผู้นำศาสนาในหมู่บ้าน ถ้าจะทำพิธีก็จะใช้ตีทุกครั้งที่ทำพิธี

เครื่องดนตรีประเภทตีต ซึง (เต๋อซือโก๋ย) ภาพที่ 63 ซึง (เต๋อซือโก๋ย)	วัสดุอุปกรณ์ ไม้เนื้อแข็งชนิดใดก็ได้ ลวด หรือสายเอ็น วิธีการทำ 1. ตัดไม้มา 1 ท่อน ความหนาพอประมาณ 2. ตัดแต่งให้เป็นรูปร่าง 3. ส่วนหัวเจาะรู 6 คู่ เหลาไม้ให้เข้าไปได้ 4. ส่วนตัวคว้านเนื้อไม้ออกให้โปร่ง 5. เอาไม้มาปิดทับ และเจาะรูเล็กๆ ประมาณ 9-10 รูเพื่อให้เกิดเสียง 6. เอาลวด หรือสายเอ็นมาซึงให้ตึง โดยร้อยไว้ที่ไม้ให้เข้าไปได้เจาะรูไว้แล้ว 6 คู่ เล่นได้ตลอดไม่เกี่ยวกับพิธี และประเพณีใดใด
---	--

- นาฏศิลป์พื้นบ้านของชนเผ่าลาหู่

การเต้น “จะคี” และประกอบด้วยการเล่นสะบ้า (หมะยี่สือต่อตะเว) เล่นลูกข่าง (ซ่อสือบ่าตะเว) โยนผ้า (แซ่ปุกสือเหล่าตะเว) ซึ่งหนุ่มสาวจะนิยมเล่นกันมากที่สุด ในช่วงที่มีพิธีกรรม หรือกินวอ เป็นเวลาว่างที่มีค่ามากสำหรับหนุ่มสาว

การเต้นจะคี (ปอย เต เว)

เป็นการบ่งบอกถึงความหลากหลายของการทำมาหากิน จะเต้นในช่วงที่มีงานประเพณี (กินวอ) เต้นเพื่อเฉลิมฉลองในงานประเพณี และเป็นการกล่าวขอบคุณแขกที่มาร่วมในงานพิธีกรรม อาจมาจากต่างหมู่บ้าน หรือต่างท้องถิ่น การเต้นจะคี จะเป็นการเต้นเป็นจังหวะ ตามเสียงกลอง (เจะโซ) ฉิ่งฉาบ (แซ) และฆ้อง (โปลโกล) โดยจะมีท่าทางประกอบหลากหลายท่าอย่างพร้อมเพรียงกัน เช่น ท่าเกี่ยวข้าว ท่าตัดข้าว และ ท่าตีข้าว เป็นต้น

การเต้นจะคีจะมีอีกหลากหลายท่า คือ ท่าสวัสดี ท่าขอบคุณ และยินดีต้อนรับ ก็จะมี อยู่ในตัว ท่าสวัสดี และยินดีต้อนรับ นั้นจะอยู่ในจังหวะเดียวกัน ช่วงปีใหม่ หรือกินวอ จะมีแขกจากบ้านอื่นมาเที่ยว และชาวลาหู่จะมีการเต้นจะคี เพื่อเป็นการต้อนรับแขกที่มาร่วมในงาน

ภาพที่ 64 การเต้นจะคี (ปอย เต เว) ของชาวลาคู

- การละเล่นพื้นบ้านของชนเผ่าลาหู่

การละเล่นเป็นอีกวัฒนธรรมหนึ่งของชนเผ่าลาหู่ที่นิยมเล่นกันยามที่ว่างจาก การทำไร่ ทำสวน และช่วงที่มีพิธีกรรมทางศาสนา หรือประเพณี ซึ่งเด็กหรือผู้ใหญ่จะมารวมตัวกันบริเวณรางที่กว้างๆ พร้อมจัดกลุ่มแล้วก็เล่นเป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และจะเน้นการเล่นเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีกันภายในกลุ่ม เป็นการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในการนำสิ่ง ของต่าง ๆ มาประดิษฐ์เป็นของเล่น โดยการใช้วัสดุธรรมชาติ ที่หาได้ง่ายและไม่ได้ใช้ต้นทุนเยอะของท้องถิ่นมาดัดแปลง และทำเป็นของเล่นในยามที่ไปไร่ไปสวน ระหว่างทางก็จะเด็ดใบไม้แล้วก็มาเป่าให้เกิดเป็นเสียงเพลง ซึ่งจะทำให้เกิดความสุขในการเดินทาง และการเป่าใบไม้หนุ่ม ๆ ยังใช้เป่าในการจับสาว ซึ่งจะเป็นการเป่าเพลงที่ซึ้งซึ้งเศร้า และมีความหมายอันลึกซึ้ง ถือได้ว่าเป็นวิธีการในการหาคู่ของหนุ่มสาวอีกวิธีหนึ่ง การละเล่นของชนเผ่าลาหู่แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

การละเล่นในพิธีกรรม

ก่า เคอะ เว

เป็นการละเล่นอีกแบบหนึ่ง เป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนาน โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้คือ แคน โดยผู้ที่มีความชำนาญในเรื่องของแคน จะเป็นคนเป่าแล้วตั้งเป็นการและเพื่อเฉลิมฉลองในงานประเพณี ให้ เทวราช หรือ หงือซา รับทราบ ว่า ถึงเวลา แล้วที่ชาวลาคูจะเฉลิมฉลองให้กับท่าน และขอให้ท่านเทพเจ้าลงมาอวยพรให้กับคนในชุมชนด้วย

ภาพที่ 65 การละเล่น ก่า เคอะ เว

การละเล่นลูกข่าง (ค่อซื่อ)

เป็นการละเล่นของชนเผ่าลาหู่ จะนิยมเล่นกันในช่วงปีใหม่ กินวอ ของลาหู่ ลูกข่างนั้นทำจากไม้เนื้อแข็ง วิธีการเล่น มีดังนี้ อย่างแรก ทำเชือกสำหรับเหวี่ยงลูกข่าง แล้วมัดกับด้ามไม้ พอเสร็จก็พันลูกข่างแล้วโยนไปยังเป้าหมาย แล้วดึงเชือกคืนไว ๆ ก็จะทำให้ลูกข่างหมุน และถ้าลูกข่างของเราไปโดนของคู่ต่อสู้ ถือว่าเราเป็นฝ่ายชนะ

ภาพที่ 66 การละเล่นลูกข่าง

แคน (น่อ)

เป็นอีกอย่างหนึ่งที่ชาวลาหู่นิยมมาก และเป็นเครื่องดนตรีในเวลาว่าง ๆ ก็เป่าแคนมาเล่นกันเป็นทีม เพื่อที่จะให้รู้ว่าทีมใครมีความสามารถมากกว่ากันเมื่อประเพณี เช่น เวลาแต่งงาน

ภาพที่ 67 การเป่าแคน

การโยนผ้า (แข่งปูกสื่อบ่าตะเว)

เป็นชนิดหนึ่งที่หนุ่ม สาว จะเล่นนิยมนเล่นกันมาก แต่หนุ่ม สาว มักจะเล่นช่วงปีใหม่ หรือ กินวอ วิธีการเล่นก็จะมีการแบ่งฝ่ายเป็น 2 ฝ่ายหนุ่ม ๆ ก็จะอยู่ฝ่ายหนึ่ง และสาว ๆ ก็จะอยู่อีกฝ่ายหนึ่ง แล้วมีกติกาว่าถ้าหนุ่ม ๆ โยนผ้าให้ฝ่ายสาว ๆ แล้วสาว ๆ รับไม่ได้และรับไม่ทันทำให้ตกสู่พื้น 3 ครั้งหรือ 3 ที แล้วแต่จะตั้งกติกาที่ที หรือ ก็ครั้งก็แล้วแต่ ที่จะตั้งกันเองในกลุ่ม จะมีการยึดสิ่งของต่าง ๆ เช่น สร้อย นาฬิกา ข้อมือ ฯลฯ จากฝ่ายที่แพ้มา แต่ก็จะคืนให้กันหลังจากเสร็จการกินวอกัน

ภาพที่ 68 การโยนผ้า

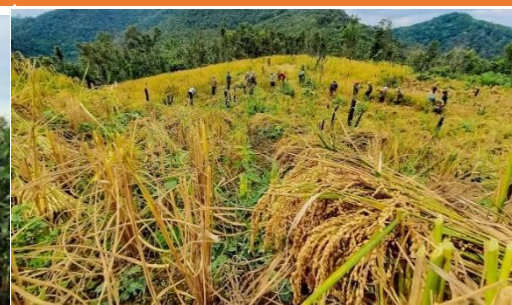
อาชีพ / เกษตรกรรม

การปลูกอะไคาโต

ข้าวโพด

ข้าวไร่

ประชากรจะประกอบอาชีพทำสวน ทำไร่ และทำนา ส่วนพืชเศรษฐกิจที่นิยมปลูกมากที่สุดใน ปัจจุบันคือ อะโวคาโด ข้าวโพด และข้าวเจ้า ข้าวดำ และยังมีการประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร และไก่ ซึ่ง คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำสวน ทำไร่ มีบางส่วนที่รับจ้างทั่วไป และค้าขาย

การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

1. การปลูกอะโวคาโด

อะโวคาโดเป็นพืชที่ชอบดินที่มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบสภาพพื้นที่ที่มีน้ำขังหรือชื้นแฉะ เนื่องจากระบบ รากอ่อนแอต่อเชื้อไฟทอปธอรา ดังนั้น พื้นที่ปลูกต้องเป็นที่โล่ง แดดดี ไม่อยู่ใต้ร่มไม้ หรือเป็นที่ต่ำน้ำท่วมขัง หาก เป็นพื้นที่ราบควรปลูกแบบยกแปลง สามารถปลูกได้ตลอดปีหากสามารถให้น้ำได้ แต่หากเป็นพื้นที่สูงซึ่งไม่มีน้ำ ควรปลูกช่วงต้นฤดูฝนเพราะจะมีน้ำสำหรับต้นที่ปลูกใหม่ แต่ไม่ควรปลูกกลางฤดูฝนเนื่องจากฝนตกชุก น้ำอาจท่วมขังต้นอะโวคาโดที่ปลูกใหม่ นอกจากนี้ ต้นหญ้า/วัชพืชในแปลงมักโตเร็วและขึ้นปกคลุมต้นอะโวคาโดทำให้ต้น โตช้าหรือตายได้ หรือปลูกช่วงปลายฝนต้นหนาวซึ่งดินยังมีความชื้นและปริมาณฝนไม่มากเหมือนเช่นฤดูฝน จะทำให้ต้นสามารถตั้งตัวได้เร็วขึ้น

ภาพที่ 69 การปลูกอะโวคาโด

2. การปลูกข้าวโพด

ข้าวโพดเป็นพืชวันสั้น ปลูกในสภาพวันยาว จะใช้เวลาในการออกดอกและแก่ยาวขึ้น และมีจำนวนใบเพิ่ม ขึ้น แม้ว่าข้าวโพดเป็นพืชที่มีความสามารถปรับตัวได้กว้าง แต่จะเจริญเติบโตได้ดีในอุณหภูมิระหว่าง 24-30 องศา เซนเซียล และอุณหภูมิต่ำสุด สำหรับการงอกที่ 10 องศาเซนเซียล ขณะที่ต้นยังเล็กอยู่ (สูงราว 15 เซนติเมตร) ข้าวโพดสามารถทนทานต่ออากาศหนาวเย็นได้ดี

การปลูกข้าวโพดส่วนใหญ่เป็นข้าวโพดไร่ปลูกแบบอาศัยน้ำฝน ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การปลูกและการ ให้ผลผลิตของข้าวโพดจึงขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนและการกระจายของฝนที่ตกตลอดฤดูปลูก สำหรับเขต

ชลประทาน สามารถปลูกข้าวโพด ได้ตลอดปี โดยทั่วไปการปลูกต้นฤดูฝน (เมษายน – พฤษภาคม) มักจะได้ผลผลิตดีกว่า ไม่มีโรคราน้ำค้างระบาดและปัญหาวัชพืช น้อยกว่าปลูกปลายฤดูฝน (กรกฎาคม – สิงหาคม) แต่มีข้อเสียคือ ในระยะเก็บเกี่ยวจะมีฝนชุก ทำให้ข้าวโพดขึ้น จะเกิดปัญหา สารอะฟลาทอกซิน เพราะตากข้าวโพดไม่แห้ง แต่ปลูกปลายฤดูฝน จะมีปัญหาเตรียมดินไม่สะดวก เพราะฝนชุกและโรคต้นกล้าเน่า

วิธีการปลูก

การปลูกข้าวโพดที่ปฏิบัติกันสามารถทำได้ 3 วิธี

การขุดหลุมปลูก เป็นวิธีการปฏิบัติแบบเก่า โดยใช้จอบ เสียม หรือไม้ปลายแหลมขุดเป็นหลุม การปลูกวิธีนี้ทำให้ระยะระหว่างต้น ระหว่างหลุม และความลึกของเมล็ดที่ปลูกไม่สม่ำเสมอ ปัจจุบันได้มีเครื่องมือปลูกเรียกว่า corn jab ที่สามารถกำหนดระยะปลูกและความลึกในการปลูกได้

การปลูกแบบซักร่อง ใช้ไถหัวหมูตีตรรถแทรกเตอร์หรือรถไถเดินตาม หรือใช้แรงงานสัตว์ทำร่อง ปลูกเป็นแถว ใช้แรงงานคนในการหยอดเมล็ดปลูกในร่องแล้วใช้เท้าปาดผิวดินกลบ การปลูกวิธีนี้จะได้ระยะระหว่างแถวสม่ำเสมอ แต่ระยะระหว่างหลุมและความลึกในการปลูกไม่สม่ำเสมอ

การปลูกโดยใช้เครื่องปลูก (planter) โดยใช้เครื่องปลูกติดท้ายรถแทรกเตอร์ ปลูกเป็นแถว สามารถกำหนดระยะระหว่างแถว ระหว่างหลุม และความลึกในการปลูกได้ค่อนข้างสม่ำเสมอ

อัตราปลูกเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดผลผลิตต่อพื้นที่ ดังนั้นในการปลูกข้าวโพดจึงควรจัดระยะปลูกระหว่างแถว และระหว่างหลุมให้เหมาะสม โดยระยะที่แนะนำคือ ระยะระหว่างแถว 75 เซนติเมตร และระหว่างหลุม 25 เซนติเมตร จะใช้จำนวนต้นต่อหลุม 1 ต้น

ภาพที่ 70 การปลูกข้าวโพด

3. การปลูกข้าว

การเลือกพื้นที่ปลูก ข้าวเป็นพืชเติบโตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ดีกว่าพืชชนิดอื่น ๆ ทั้งสภาพพื้นที่ลาดเอียงตามไหล่เขาที่มีน้ำขัง และในที่ราบลุ่ม น้ำลึก พื้นที่เหมาะสมในการผลิตข้าวให้ได้ผลดีต้องมีระดับน้ำลึกไม่เกิน 50 เซนติเมตร โดยระดับและความสม่ำเสมอของพื้นที่และชนิดของดิน เป็นปัจจัยที่บ่งบอกความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกข้าวระดับความสม่ำเสมอของพื้นที่ มีความสำคัญต่อการผลิตข้าวที่สัมพันธ์กับความชื้นและระดับน้ำในแปลง การระบายน้ำเข้าและออกในแปลง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยและการป้องกันกำจัดวัชพืช

ภาพที่ 71 นาข้าว/ข้าวไร่

บรรณานุกรม

ศรินทิพย์ สตรีศิลป์. (2529). **คำลักษณนามในภาษาลำหู่** (มูเซอคำ) : การวิเคราะห์ตามแนว

อรรถศาสตร์. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2563). **ชนเผ่าลำหู่ (LAHU)**.

สืบค้น 20 มีนาคม 2566, [https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page](https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1442&code_db=610004&code_type=05)

[id=1442&code_db=610004&code_type=05](https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1442&code_db=610004&code_type=05)

ภาคผนวก

คำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓

ที่ ๑๑๕ /๒๕๖๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์ และยกย่อง
 กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามโครงการรักถิ่นฐานผูกพันบ้านเกิด ปีงบประมาณ ๒๕๖๖

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓ ได้คำนึงถึงการผลิตเยาวชนที่มีความตระหนักรู้จักท้องถิ่นของตน สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงวางแผนวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่สืบทอดกันมา จึงได้จัดทำโครงการรักถิ่นฐานผูกพันบ้านเกิด เพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น รวบรวมไว้ในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (database) จัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อให้สถานศึกษานำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดประสบการณ์ในหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓ โดยจะจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์ ยกย่องและวิพากษ์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามโครงการรักถิ่นฐานผูกพันบ้านเกิด ในวันที่ ๒๐ - ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๖ และวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานยกย่อง กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามโครงการรักถิ่นฐานผูกพันบ้านเกิด ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ดังนี้

๑. คณะกรรมการอำนวยการและกำกับติดตาม มีหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ สนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยปฏิบัติหน้าที่นี้เทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามโครงการ ประกอบด้วย

๑.๑ นายเรืองยศ ปันศิริ	ผอ.สพป.ชม.๓	ประธานกรรมการ
๑.๒ นางสาวพรทิพย์ ทวีวัฒนโสภ	รอง ผอ.สพป.ชม.๓	รองประธานกรรมการ
๑.๓ นางสาวพัชรिता ลำนันเดตร	ผอ.กลุ่มนิเทศฯ สพป.ชม.๓	กรรมการ
๑.๔ นางสาวสักราระ หนันชัย	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๑.๕ นางรัชณี อุดทา	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๑.๖ นางสาวศิวานันท์ ใจสัถย์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๑.๗ นางสาวศรัณย์พัชร ลิ้งหใจ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๑.๘ นางศิริภัสสร ศิริวงศ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๑.๙ นายเจษฎา ก้องสาคร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๑.๑๐ นางพรกมล ชัตรราชกูร์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๑.๑๑ นางอลิสตรา อ่อนอืด	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๑.๑๒ นางสาวอรณัชชา เตชะวงศ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ

๑.๑๒ นางสาวกัญญาณัน อินตะปัญญา...

- ๒ -

๑.๑๒ นางสาวกัญญา อินต๊ะปัญญา	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๑.๑๓ นายวรกันต์ ศรีวิชัย	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๑.๑๔ นางสาวนิภาพรณ์ สิงห์คำ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๑.๑๕ นางสาวจินดา คำเงิน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

๒. คณะกรรมการดำเนินงานจัดทำองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์ ยกร่างและวิพากษ์กรอบ
สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามโครงการรักถิ่นฐานผูกพันบ้านเกิด มีหน้าที่ เป็นวิทยากรประจำกลุ่ม วางแผน/
ออกแบบการจัดทำรูปเล่ม เป็นกองบรรณาธิการกิจในการดำเนินงาน และรายงานผลการดำเนินงานให้
ผอ.สพป.ชม.๓ ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ที่อาจเกิดจากการดำเนินการตามโครงการฯ ต่อไป ประกอบด้วย

๒.๑ นางสาวพรทิพย์ ทวีวัฒน์โสภา	รอง ผอ.สพป.ชม.๓	ประธานกรรมการ
๒.๒ นางสาวพัชรดา ลำนกเนตร	ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศฯ	รองประธานกรรมการ
๒.๓ นางสาวลักการะ ทนชัย	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๔ นางรชนี อุดทา	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๕ นางสาวศิพณัฐ ใจสัตย์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๖ นางสาวศรัณย์พัชร สิงห์ใจ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๗ นางศิริภัสสร ศิริวงศ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๘ นายเจษฎา ก้องสาคร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๒.๙ นางพรกมล ชัตรราษฎร์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๒.๑๐ นางอลิสตรา อ่อนอด	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๒.๑๑ นางสาวอรณัชชา เตชะวงศ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๒.๑๒ นางสาวกัญญา อินต๊ะปัญญา	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๒.๑๓ นายวรกันต์ ศรีวิชัย	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๒.๑๔ นางสาวนิภาพรณ์ สิงห์คำ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๒.๑๕ นายสุพินันท์ กันทะวงศ์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยคอกหมู	กรรมการ
๒.๑๖ นางศิริณี บุญเกิด	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว	กรรมการ
๒.๑๗ นางพัชราภรณ์ วิเศษคุณ	ครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว	กรรมการ
๒.๑๘ นายวัชร ปางจันทร์	ครู โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว	กรรมการ
๒.๑๙ นางสาวกรรณัฐ สุวรรณวงศ์	ครู โรงเรียนเทพศิรินทร์ ๙	กรรมการ
๒.๑๙ นางสาวจินดา คำเงิน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

๓. คณะกรรมการฝ่ายจัดทำองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์เพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นฯ
มีหน้าที่ ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลชาติพันธุ์ในเขตท้องที่ สพป.ชม.๓ รวบรวมเป็นหนังสือองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์
ในวันที่ ๒๐-๒๑ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมเคียงศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต ๓ ประกอบด้วย

อำเภอฝาง

๑. นางสาวขวัญดารินทร์ วาริธนพัชร	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านเหมืองแร่
๒. นายณรงค์ อินต๊ะ	ครู	โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง

๓. นางสาวทยาจิ...

- ๓ -

๓. นางสาวทยาธิง เยสุวรรณ์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านปาง (ฝาง)
๔. นางสาวหิรัญญา อินทศิริ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านหัวฝาย (ฝาง)
๕. นางสาวนภาพร ยาสุมุท	ครู	โรงเรียนบ้านโป่งน้ำร้อน
๖. นางชนิตาภา คุณา	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านหัวบอน
๗. นางสาวกัญทิรา ศรีใจ	ครู	โรงเรียนบ้านแม่ใจ
๘. นางจุฑามณี กันธะ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านหัวเขียน
๙. นางสาววีรยา ชุ่มใจ	ครู	โรงเรียนบ้านศรีดอนชัย
๑๐. นางพิชญ์สินี ทรงศรี	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านเวียงฝาง
๑๑. นางพิพากษา ทับไธสง	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านโป่งถ้ำ
๑๒. นางสาวสุณี อินจันทร์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านสันทรายคองน้อย
๑๓. นางสาวประไพ ธิมา	ครู ค.ศ๒	โรงเรียนบ้านขอบด้ง
๑๔. นางสาวสุภาภรณ์ บุตรดีวงศ์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านลาน
๑๕. นางสาวอัมพิกา หล่อใจ	ครู	โรงเรียนบ้านหัวนา
๑๖. นางมัทนา รุ่งแจ้ง	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านเวียงหวาย
๑๗. นางพัชรา มุขแก้ว	ครู	โรงเรียนบ้านหนองขวาง
๑๘. นางสาววรัญญา ผาลัย	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านมอนปิ่น
๑๙. นายภัทรธร คุณยศยิ่ง	ครู	โรงเรียนบ้านหัวหมากเหลี่ยม
๒๐. นางสาวปนัดดา ทิพย์เนตร	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านม่วงชุม
๒๑. นางสาวมนธิณี ศรีหล้า	ครู	โรงเรียนบ้านเด่นใหม่
๒๒. นางสาวไปรยรักษ์ ดวงแก้ว	ครู	โรงเรียนบ้านสันตันเปา
๒๓. นางสาวพัชรินทร์ เตาะแปะ	ครู	โรงเรียนบ้านสันม่วง
๒๔. นายอนุศิษฐ์ ปัญเชื้อ	ครู	โรงเรียนบ้านดงป่าล้าน
๒๕. นางสาวธิดารัตน์ แสนปัญญา	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านแม่ข้า
๒๖. นางสาวอติยา วงศ์ศา	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านโป่งนก
๒๗. นายปฏิฐวีจันต์ เพ็ญเพชร	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านแม่คะ
๒๘. นางสาวพิชญา คำหอม	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านหัวไคร้ (ฝาง)
๒๙. นายสงกรานต์ กาวีโล	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านปางปอย
๓๐. นางสาวปภมวัน พึ่งเพระ	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านแม่องกลาง
๓๑. นางสาวจาพิธิพันธุ์ อินต๊ะแก้ว	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านยาง
๓๒. นางสาวสร้อยนรินทร์ คุมคำ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านทุ่งหลุก
๓๓. นางปิยะนุช วิชาศรี	ครูชำนาญการ	โรงเรียนวิรุณเทพ
๓๔. นางสาววิศรา ยะเรือน	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านหัวห้อม
๓๕. นายกุลธร ดอนแก้ว	ครูชำนาญการ	โรงเรียนเทพศิรินทร์ ๙ ฯ
๓๖. นางณิชาภา กันธวรรณ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ ๑
๓๗. นางสาวอัญชลี วงศ์จุมปู	ครู	โรงเรียนบ้านหลวง
๓๘. นางพรรณนพ สิกกะ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านต้นสำน

๓๙. นางสาวปิ่นทิรา...

- ๔ -

๓๙. นางสาวปิ่นทิรา พรหมนุชานนท์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนชุมชนบ้านแม่สุ่นหลวง
๔๐. นางชลินี กุมารแก้ว	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านหนองยาว
๔๑. นางมัทธนา ฤทธิโชติ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านปางสัก
๔๒. นางมัลลิกาณัณ ไชยสุ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านแม่สุ่นน้อย
๔๓. นางสาวสุภาณี หมื่นคำ	ครู	โรงเรียนบ้านสันป่าแดง
๔๔. นางสาวสุภาพร กานต์นิติกร	ครูชำนาญการ	โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง
๔๕. นางจตุพร อาศัย	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านห้วยงูกลาง
๔๖. นางธมน สังข์สำราญ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนวัดนันทาราม
๔๗. นางสาวกรรณา สุวรรณสังข์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านสันทราย
๔๘. นางเกศไพฑูรย์ กันธิยะ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านสันตันตุ้

อำเภอแม่เอย

๑. นายอานภาพ ชัยญาชัย	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านห้วยศาลา
๒. นายณัฐวุฒิ สุธรรม	ครู	โรงเรียนลำพ้อหลวงอุปถัมภ์ ๙
๓. นายฉัตรชัย พรหมมารักษ์	ครู	โรงเรียนกมลเรียม สุโกศล (บ้านผาใต้)
๔. นางสาวจิราภา คัดมัตย์	ครู	โรงเรียนด.ช.ด.ศึกษานารีอนุสรณ์ ๓
๕. นางสาวพัชรี แซ่จ้าว	ครู	โรงเรียนโชติคุณะเกษมบ้านเมืองงาม
๖. นายณัฏฐเอก หมื่นแสวง	ครู	โรงเรียนบ้านสุขฤทัย
๗. นางสาววันเพ็ญ เสงห์หล้า	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านท่ามะแกง
๘. นายนภัสสร ปัญญายศ	ครู	โรงเรียนวัดห้วยน้ำเย็น
๙. นางสาวกุลธิดา คำพา	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านห้วยปู
๑๐. นางสาวอรทัย ชัยเลิศฟ้า	ครู	โรงเรียนไทยทุนบ้านสันตันตุ้
๑๑. นางทิพวรรณ อินสอน	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนดชด.ไลออนส์มหาจักร ๘
๑๒. นางสาวภาณิดา ญาศรี	ครู	โรงเรียนเพียงหลวง ๑ ฯ (บ้านท่าตอน)
๑๓. นางสาวทอง กาง	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านหลวง
๑๔. นางสาวภริดา อิ่มใจ	ครู	โรงเรียนโรงเรียนบ้านโลหะ
๑๕. นางสาวณัฏชนันท์ แก้วอินทร์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านสันตันหม้อ
๑๖. นางสาวนีย์ พงศ์ประเสริฐสิน	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านป่ากือ
๑๗. นางสาวจันทวรรณ ศรีนวลใหญ่	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านป่าแดง
๑๘. นางจอมศรี ใจอาษา	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านสันปอธง
๑๙. น.ส.ธัญลักษณ์ ธรรมศร	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านห้วยม่วง
๒๐. นางสาวพัชรินทร์ แก้วมะโน	ครู	โรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ ๒
๒๑. นางสาวจิรากร ก้างอนตา	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนชุมชนบ้านคาย
๒๒. นางสาวสโรชา สอนศรีนุสรณ์	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านห้วยคอกหมู

๒๓. นางสาวแววดาว...

- ๕ -

๒๓. นางสาวแววดาว สุททหลวง	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านหนองซันกลาง
๒๔. นางสาวณิชา การินทร์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ ๑ (บ้านแม่เมืองน้อย)
๒๕. นางสาวสร้อยทับทิม เดชโพธิ์	ครู	ครู โรงเรียนบ้านอ่างตำ
๒๖. นางสาวมนัสนันท์ ไกลมาก	ครู	โรงเรียนประพันธ์-อารีย์หงส์สกุล
๒๗. นางสาวมาลากุล ปันณะราชา	ครู	โรงเรียนบ้านสันป่าเหียว
๒๘. นางสาวณัฐนันท์ ลือพรม	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านปางต้นเตี๋ย
๒๙. นางนงเยาว์ เพชรคงเทพ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๒ (บ้านเอก)
๓๐. นางสาววิภาดา แก้วคำ	ครู	โรงเรียนบ้านดอนชัย
๓๑. นางสาว ธัญญาทิพย์ ปิงแก้ว	ครู	โรงเรียนบ้านโป่งไฮ
๓๒. นายสุกมิตชัย วงศ์เจริญ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านสันป่าช้า
๓๓. นางสาวณพิชญา ทะนันชัย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮ้าง
๓๔. นางสาวโสภา สุวรรณ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านห้วยป่าซาง
๓๕. นางพจณี ชัยมูล	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านแม่สาว
๓๖. นางสาวอาภาภรณ์ แก่นการ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านดง
อำเภอไชยปราการ		
๑. นางสาวอริยา จารุสิทธากุล	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านห้วยบง
๒. นางกัลยาณี อินภักไชย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านปางดำ
๓. นายสมบุรณ์ เหล็กผืน	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดอรุณาวาสี
๔. นางสาวชลธิชา ดวงดี	ครู	โรงเรียนวัดบ้านท่า
๕. นางสาวศิริกัญญา มั่นกันน่าน	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านห้วยไผ่
๖. นางสาวพัชรินทร์ อุ่นบ้าน	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านต้นโชค
๗. นายสุชาติ อุ่นจรัสศักดิ์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านปางวิทยาสรรค์
๘. นางสาวปณัญญา อิ่มโอชา	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านสันชัย
๙. นางสาววรรณ มีฉวี	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว
๑๐. นางสาวรพิตา คำวงศ์	ครู	โรงเรียนสันติวนา
๑๑. นางสาวสุพรรณษา ศรีมา	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านผาแดง
๑๒. นางวรารักษ์ อ้าไพรัตน์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านแม่ทะลบ
๑๓. นางสาวนริศรา ชุ่มเรือน	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านป่าจั่ว
๑๔. นางสาวศินิรัตน์ อายูเย็น	ครู	โรงเรียนบ้านห้วยต้นตอง
๑๕. นายวิทยา หนองคำ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดป่าแดง
๑๖. นางจันทร์จิรา กาหลง	ครู	โรงเรียนบ้านแม่ชี
๑๗. นายวุฒิชัย ยอดศรี	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านถ้ำดับเตา
๑๘. นางสาวสุทธาทิพย์ ชัยทะวี	ครู	โรงเรียนบ้านอ้าย
๑๙. นายภูริทัต สุราษฎร์ขมภู	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านหัวฝาย

๒๐. นางขจาริน...

- ๖ -

๒๐. นางขจาริน ดวงพิชัย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น
๒๑. นางสาววิภาวรรณ ตาดทองดีเด่น ครู		โรงเรียนบ้านเวียงผาพัฒนา

อำเภอเชียงดาว

๑. ว่าที่ร.ต.หญิงจุไรรัตน์ จอมเจ้าวัว	ครู	โรงเรียนบ้านถ้ำ
๒. นางสาววิศนี อินทร์ปาน	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านทุ่งหลุก
๓. นายอริวัฒน์ เชื้อนเก้า	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านเชียงดาว
๔. นายเชาวลิต หล่อเถิน	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านดอน
๕. นางราชนิภา กาไชย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนชุมชนบ้านวังจ้อม
๖. นางทาทิกา แก้วระดี	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านทุ่งละคร
๗. นางสาวบุศรินทร์ กันทา	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านปางแดง
๘. นางสาวพรพรรณ สุอ้าย	ครู	โรงเรียนบ้านห้วยทรายขาว
๙. นายธวัชชัย ปทุมรัตน์นางกูร	ครู	โรงเรียนพัฒนาต้นน้ำขุนคอง
๑๐. นางสาวสุนันท์ กองตุม	ครู	โรงเรียนบ้านแม่กอนใน
๑๑. นางจิตติารีย์ แสงสุวรรณ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง
๑๒. นายกฤษณะ วงศ์ริน	ครู	โรงเรียนแก่น้อยศึกษา
๑๓. นางสาวชุดินันท์ ปิยะยา	ครู	โรงเรียนโครงการหลวงแก่น้อย
๑๔. นายธรรณันท์ มโนวรรณ	ครู	โรงเรียนบ้านเมืองนะ
๑๕. นายสอุม เชื้อสายวิบูลย์	ครู	โรงเรียนบ้านแม่ป๋าม
๑๖. นางสาวอำพร ชัยปะละ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านออน
๑๗. นายไชยกร กิตติยาม	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านปางเพื่อง
๑๘. นางสาวกัญญภัทร์ นพรัตน์กุลประเสริฐ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่
๑๙. นายพณิพงศ์ ลิ้มไพโรสณธ์	ครู	โรงเรียนบ้านห้วยจะคำน ดชดอนุสรณ์
๒๐. นางสาวสุปราณี จินใจ	ครู	โรงเรียนบ้านปางมะเยา
๒๑. นางสาวนิตยา ดวงเนตร	ครู	โรงเรียนบ้านวังมะริว
๒๒. นายรัฐพล อินโซสา	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านเมืองคอง
๒๓. นางสาวสุทธิดา ทิพย์ทอง	ครู	โรงเรียนบ้านหนองบัว
๒๔. นางสาวรักชนก ยืนยง	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านใหม่
๒๕. นางสาวรวิภา รักประชา	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองงาย
๒๖. นางสาวนิรมัย ไชยวงศ์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านแม่คะ
๒๗. นายสุริยัน เหล็กแหลม	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านสบคาบ
๒๘. นายชนานันท์ กันทับ	ครู	โรงเรียนวัดปางมะโอ
๒๙. นางสาวบุญพรทิศา บุญชาติกุล	ครู	โรงเรียนบ้านสันป่าเกี๊ยะ
๓๐. นางสาวสุภาวทิยา กาญจนธีระรักษ์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดจอมศรี
๓๑. นางสาวเพชรรัตน์ พันธุ์สุจริตไทย	ครู	โรงเรียนบ้านแม่เมะ
๓๒. นางสาวยลดา หล้าเหลื่อม	ครู	โรงเรียนบ้านแม่ฮ้อย
๓๓. นายอภิรักษ์ พรหมชนะ	ครู	โรงเรียนบ้านปาง (เชียงดาว)
๓๔. นางสาวพิชานันท์ โพธิ์เมือง	ครู	โรงเรียนบ้านอรุโณทัย

๓๕. นางสาวสุดารัตน์...

- ๗ -

๓๗. นางสาวสุดารัตน์ พงษ์ธรรม	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านรินหลวง
๓๘. นายกิตติธันต์ จันทร์แสง	ครู	โรงเรียนบ้านนาหวาย
๓๙. นางสาวสิรินทรา กำคำ	ครู	โรงเรียนเบญจม ๒ บ้านน้ำ
๔๐. นายนิพนธ์ ดอกพอ	ครู	โรงเรียนดอยสามหมื่น

อำเภอเวียงแหง

๑. นางสาวจาวรรณ วงศ์ษา	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านม่วงป้อม
๒. นางกนกฤทัย สุภามูล	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านเปียงหลวง
๓. นางศิริลักษณ์ ทองขำ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านปางปอ
๔. นางณัฐกฤตา ปูนกลาง	ครู	โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
๕. นางสาวฐิติภัทร จักรคำ	ครู	โรงเรียนบ้านกองลม
๖. นายกิตติกร คงอินทร์	ครู	โรงเรียนบ้านนามน
๗. นางพัชรี สายผาบ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านจอง
๘. นางสาวพรรษา จันตะคำ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านห้วยไคร้
๙. นางสาวรณัญญา พรหมเหล็ก	ครู	โรงเรียนบ้านเวียงแหง

๔. คณะกรรมการยกย่องการสอบการเลือกรู้ท้องถิ่น มีหน้าที่ วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดของรายวิชาต่างๆตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐) โดยกำหนดสาระมาตรฐาน และตัวชี้วัด ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ของให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์ที่ได้จัดทำขึ้น ในวันศุกร์ ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมอังกศยอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓ เวลา ๐๘:๐๐ – ๑๖:๓๐ น. ประกอบด้วย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

๑. นายฐิติ นวขุติวงศ์	รองผู้อำนวยการ	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๒ (บ้านเอก)
๒. นายสุศักดิ์ เลพล	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว
๓. นางสาวสาธิตี ไสวรรณ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น
๔. นางสาวพิชานันท์ ไชยอัมพรวิจิตร	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านแม่ชี
๕. นางสาวนิรดา นิรชานันท์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดนันทาราม

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

๑. นางสาวสุณี อินจันทร์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านสันทรายคองน้อย
๒. นางศรีวรรณ ศรีวิชัย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น
๓. นายจตุรงค์ สกลสอน	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านสันตันหม้อ
๔. นางสาวณัฐสุดา พรหมมา	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น
๕. นางขจาริน ดวงพิชัย	ครู	โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น
๖. นางสาวสรณ์รัชต์ ยะจอม	ครู	โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง

กลุ่มสาระการเรียนรู้...

- ๘ -

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วิทยาศาสตร์

๑. นางบุญยวีร์ วงศ์สุน	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านสันป่าแดง
๒. นางสาวฐิรินทร์รัตนดาว ธนิตันยบุรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านสันป่าแดง
๓. นางสาวทิพย์สุดา บุญมา	ครู	โรงเรียนบ้านสันป่าแดง
๔. นางสาวอรจิรา มหารัตน์	ครู	โรงเรียนบ้านม่อนปิ่น
๕. นางนันทิษฐา เขนย	ครูชำนาญการ	โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น
๖. นางสาวกมลพรรณ เดือนเพ็ญ	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านแม่จิ

เทคโนโลยี

๑. นางสาวสุนทรี สิงห์ทอง	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านแม่คะ
๒. นายคมสันต์ สมฤทธิ์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านเวียงฝาง
๓. นางสาวปิณฑิรา พรหมขุนานนท์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนชุมชนบ้านแม่สุ่นหลวง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๑. นายสุรพงษ์ จงคำ	รองผู้อำนวยการ	โรงเรียนบ้านหลวง
๒. นางรินพร บุญชาญ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดนันทาราม
๓. นางสาวฐิติอาภา ปิ่นพัด	รองผู้อำนวยการ	โรงเรียนบ้านปางมะเยา
๔. นางสาวหยาดพิรุณ วรรณะศรี	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านม่วงชุม
๕. นางสาวเจนจิรา ไชยวงศ์สิงห์	ครู	โรงเรียนบ้านเชียงดาว
๖. นายปราโมช อุปถัมภ์	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านแม่สาว

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

๑. นายประหยัด โกฏแก้ว	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮ้าง
๒. นางฉันทย์ ธรรมสุวรรณ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านอ้าย
๓. นางรัตติณี ปิ่นแดง	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดป่าแดง
๔. นางสาวบัวบาน กองราช	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดบ้านท่า
๕. นายปิยะ ต๊ะวิชัย	ครูชำนาญการ	โรงเรียนศึกษานารีอนุสรณ์ ๑
๖. นายกฤตภาส ดันแจ้	ครูชำนาญการ	โรงเรียนชุมชนบ้านค้าย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

๑. นายเสรี คำภีระ	รองผู้อำนวยการ	โรงเรียนเพียงหลวง ๑ (บ้านท่าตอน)ฯ
๒. ว่าที่ร้อยตรีหญิงพัทยา แสงคำมา	รองผู้อำนวยการ	โรงเรียนบ้านแม่กอนใน
๓. นายยุทธนา ไทยเหนือ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านยาง
๔. นางสาวลาวัลย์ ดอนปิน	ครูชำนาญการ	โรงเรียนวัดนันทาราม
๕. นางสาวชุติมา ปิ่นพรหม	ครู	โรงเรียนบ้านหัวงกลาง
๖. ว่าที่ร้อยตรีหญิงจริญญา โทปักษ์	ครู	โรงเรียนเพียงหลวง ๑ (บ้านท่าตอน)ฯ

กลุ่มสาระการเรียนรู้...

- ๙ -

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

๑. นางศิริณี บุญเกิด	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว
๒. นางต้องลักษณ์ ปันผลม	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์
๓. นายสิทธิพันธ์ ก้ากาศ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านโป่งนก
๔. นายวัชร ปางจันทร์	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว
๕. นายคณธร ศรีไม้	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านต้นโชค
๖. นางสาวอมรรัตน์ คำหมื่น	ครูผู้ช่วย	โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

๑. นางสาววิไลวรรณ แซ่มา	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านเวียงฝาง
๒. นายไกรวิชญ์ ผลบุญ	ครูชำนาญการ	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๒ (บ้านเอก)
๓. น.ส.ศศิธร สันใจ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านป่าแดง
๔. นางเตือนใจ ปัญญาธรรม	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง
๕. นางณัฐสินี ฐิติภัทรพลหาญ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดป่าแดง
๖. นายเอกรินทร์ ไชยปิ่น	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านหลวง(ฝาง)

ระดับปฐมวัย

๑. นางสาวเมธาวี เชื้อสาย	ครูชำนาญการ	โรงเรียนบ้านเวียงฝาง
๒. นางสาวจันจิรา อุดมา	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านสันป่าเหียว
๓. นางนตยา โกเสนต่อ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวัดบ้านท่า
๔. นางสาวอมรรัตน์ มหาวรรณ	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านเชียงดาว
๕. นางพัชรี สายผาง	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านจอง

๕. คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีหน้าที่ ประเมินความเหมาะสม สอดคล้องด้านเนื้อหาของ องค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์ และกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของรายวิชาต่างๆตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐) ประกอบด้วย

๕.๑ ผศ.ดร.ลำไย สี่หามาดย์	วิทยาลัยการศึกษา	มหาวิทยาลัยพะเยา
๕.๒ ดร.วสันต์ สรรพสุข	วิทยาลัยการศึกษา	มหาวิทยาลัยพะเยา
๕.๓ ดร.เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ	ข้าราชการบำนาญ	สพป.เชียงใหม่ ๓
๕.๔ นางวรลักษณ์ อุดมทรัพย์	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ	โรงเรียนบ้านเวียงหวาย
๕.๕ ดร.วิภาดา วีระกุล	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านรินหลวง
๕.๖ ดร.เจตนิพัทธ์ รอบคอบ	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านเวียงฝาง
๕.๗ ดร.พงศ์ธัญญ์ ณ เชียงใหม่	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนบ้านแม่สาว
๕.๘ นางสาวสายฝน ธนนำชัยเลิศ	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนวิรุณเทพ
๕.๙ นายทองสุข สมบูรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์
๕.๑๐ นายปิยะพงษ์ มอญแสง	ครูชำนาญการ	โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์

๖. คณะกรรมการ...

- ๑๐ -

๖. คณะกรรมการฝ่ายการเงินและพัสดุ มีหน้าที่ เบิกจ่ายเงินงบประมาณให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประกอบด้วย

๖.๑ นางนลินี กิตินาน	ผอ.กลุ่มบริหารงานการเงินฯ	ประธานกรรมการ
๖.๒ นางสาววาสนา อุ่นบุญตัน	นักวิชาการพัสดุปฏิบัติการ	รองประธานกรรมการ
๖.๓ นางสาววนิดา เพียรชนะ	พนักงานราชการ	กรรมการ
๖.๔ นางวรินทร์ เตจิณัง	พนักงานราชการ	กรรมการและเลขานุการ

๗. คณะกรรมการฝ่ายธุรการ มีหน้าที่ เก็บรวบรวมเอกสาร จัดพิมพ์รายงานและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗.๑ นางสุจินดา คำเงิน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	ประธานกรรมการ
๗.๒ นางสาวหทัยวรรณ สิงห์ใจ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	รองประธานกรรมการ
๗.๓ นายเจษฎา ก้องสาคร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๗.๔ นางสาวอรณัชชา เดชะวงศ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๗.๕ นางพรกมล ชัดราษฎร์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๗.๖ นางอลิสตรา อ่อนอด	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๗.๗ นางสาวนิภาพรรณ สิงห์คำ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ	กรรมการ
๗.๘ นายเกรียงไกร เทพมา	อัตราจ้าง	กรรมการ
๗.๘ นางสาวจุฑารัตน์ ก้องคำ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	กรรมการและเลขานุการ
๗.๙ นางสาวเบญจมาศ ผิวผุด	พนักงานพิมพ์ดีด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๘. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ บันทึกภาพการดำเนินงานกิจกรรมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ อาทิ จดหมายข่าว เว็บไซต์ของ สพป.ชม.๓

๘.๑ นายเจษฎา ก้องสาคร	ศึกษานิเทศก์ ชำนาญการ	ประธานกรรมการ
๘.๒ นายรัตนพล บุญชู	พนักงานราชการ	รองประธานกรรมการ
๘.๓ นายเกรียงไกร เทพมา	อัตราจ้าง	กรรมการ
๘.๔ นายदनัย แป้นทองคำ	อัตราจ้าง	กรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ และเสียสละ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความเรียบร้อย ถูกต้อง บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๐ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายเรืองยศ ปันศิริ)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๓

